

Sisekaitseakadeemia
Päästekolledž

Marek Hindreus
RS000

**TULETÕRJUJA-PÄÄSTJA ROLL
TULEKAHJUDE ENNETAMISES
HARJUMAA PÄÄSTETEENISTUSE
NÄITEL**

Lõputöö

Juhendaja:
Harjumaa Päästeteenistuse
direktor
Tarvi Ojala

Tallinn 2004

REFERAAT

LÕPUTÖÖ KOOSNEB 53 LEHEKÜLJEST, MIS SISALDAB KUUS JOONIST, ÜHEKSA TABELIT JA NELI LISA ÜHETEISTKÜMNEL LEHEKÜLJEL. LÕPUTÖÖ KIRJUTAMISEL ON KASUTATUD KAKSTEIST ERINEVAT ALLIKAT. LÕPUTÖÖ ON VORMISTATUD EESTI KEELES. LÕPUTÖÖ ON KIRJUTATUD ARVUTIL KASUTADES MS WORD JA MS EXCELI PROGRAMME. KOKKUVÕTE NII EESTI KUI INGLISE KEELES.

UURIMISOBJEKTIKS ON HARJUMAA PÄÄSTETEENISTUSE OPERATIIVTÖÖTAJAD, Kuhu kuuluvad TULETÕRJUJAD-PÄÄSTJAD JA MEESKONNAVANEMAD/RÜHMAPEALIKUD.

TÖÖS ON VAADELDUD TULETÕRJUJATE-PÄÄSTJATE VALMISOLEKUT JA SUHTUMIST ENNETUSTEGEVUSSE.

UURIMISMEETODIKS ON ANKEETKÜSITLUS, MIS OLI VASTAMISEKS ANONÜÜMNE.

INFORMATSIOONI ON SAADUD HARJUMAA PÄÄSTETEENISTUSE PLANEERIMIS- JA JÄRELEVALVEOSAKONNAST NING PÄÄSTEAMETI JÄRELEVALVE TALITUSEST.

SISUKORD

REFERAAT	2
SISSEJUHATUS	4
1. ORGANISATSIIONI KÄSITLUS PÄÄSTETEENISTUSE STRUKTUURI PÕHJAL 6	
1.1 Organisatsiooni mõiste	6
1.2 Organisatsiooni struktuur	8
1.3 Organisatsiooni eesmärgid	9
1.3.1 Päästeteenistuse eesmärk	10
1.3.2 Päästetöötaja missioon	12
1.4 Alluvate motiveerimine	12
1.4.1 Päästetöötaja motivatsioon	13
2. ENNETUSTEGEVUS	14
2.1 Preventsioon	14
2.1.1 Ennetustegevuse organiseerimine	15
2.1.2 Tulekahjude vältimiseks tehtava töö vormid ja meetodid	15
2.2 Tuleohutus	16
2.3 Tulekahjude ja hukkunute arv Eestis ja Harjumaal	18
3. TÖÖKOORMUS	21
3.1 Komandode liigitus ja töötajate arv	21
3.2 Töökoormus	21
3.2.1 Väljasõidud	22
4. UURIMUSTÖÖ	24
4.1 Uuritavad	24
4.1.1 Keskkomando	24
4.1.2 Tugikomando	25
4.1.3 Eraldipaiknev meeskond	25
4.2 Tulemused	25
4.3 Järeldused	36
KOKKUVÕTE	38
SUMMARY	40
VIIDATUD KIRJANDUS	42
LISAD	43
Lisa 1. Ankeetküsitlus	43
Lisa 2. Tuleohutusülevaatuse protokoll	49
Lisa 3. Juhend väikemajapidamistele	50
Lisa 4. Harjumaal päästeteenistuse päevakord	53

SISSEJUHATUS

Viimastel aastatel on suurenenud nii tulekahjude arv kui ka neis hukkunud inimeste hulk, mis on Eesti jaoks küllaltki probleemne ja millele tänasel päeval ei ole suudetud lahendust leida. Autor püüabki oma uurimustööga välja selgitada, kas oleks mõeldav kaasata tuletoõrjujaid-päästjaid ennetustegevusse ning uurida nende valmisolekut ennetustegevuseks.

Probleemile lahenduse saamiseks, püstitas autor kaks hüpoteesi:

- ✓ tuletoõrjujad-päästjad on nõus tegelema tulekahjude ennetamisega
- ✓ tuletoõrjujatel-päästjatel on piisavalt vaba aega tegeleda tulekahjude ennetamisega

Autor teeb uurimuse, kuhu kaasab Harjumaa Päästeteenistuse erineva staatusega (keskkomando, tugikomando ja eraldipaiknev meeskond) komandode operatiivtoõtajad: tuletoõrjujad-päästjad ja meeskonnavanemad/rühmapealikud. Uurimus põhineb ankeetküsitlusel (Lisa 1), mis on läbiviidud ajavahemikus 10-26 veebruarini 2004 aastal. Ankeetküsitlus oli toõtajatele vabatahtlik ja anonüümne. Autor sai tagasi 100 täidetud ankeeti, mis teeb 61,7% operatiivtoõtajate kogu arvust. Tulemusi on analüüsitud töö neljandas osas.

Lõputöö eesmärk on analüüsida tuletoõrjujate-päästjate valmisolekut osalemaks ennetustegevuses ning vaadata võimalusi tulekahjude ja tulekahjudes hukkunute arvu vähendamiseks tuletoõrjujate-päästjate ennetustegevuses osalemise kaudu. Teha ettepanekuid konkreetsete preventiivsete tegevuste läbiviimiseks tuletoõrjuja-päästja lisaülesannetena.

Lõputöö koosneb neljast peatükist. Esimene peatükk on sissejuhatav osa, kus autor vaatab organisatsiooni päästeteenistuse struktuuri põhjal. Autor käsitleb organisatsiooni struktuuri, eesmärke koos päästeteenistuse eesmärkidega ning päästetöötaja missiooni. Esimene osa annab ülevaate sellest, millises organisatsioonis tuletoõrjujad-päästjad oma igapäeva tööd teevad. Teine peatükk käsitleb ennetustegevust, kus vaadatakse ennetustegevuse organiseerimist ja erinevaid vorme, samuti tuleohutust. Lisaks toob autor mõned andmed tulekahjude ja hukkunute kohta Eestis ja Harjumaal. Kolmas peatükk räägib töökoormusest ja vabast ajast. Autor toob Harjumaa Päästeteenistuse toõtajate arvu

ja erineva staatusega komandode väljasõitude arvu. Neljandas peatükis toob autor uurimustöö tulemused koos järeldustega.

1. ORGANISATSIOONI KÄSITLUS

PÄÄSTETEENISTUSE STRUKTUURI PÕHJAL

1.1 Organisatsiooni mõiste

Sõna “organisatsioon” pärineb kreeka keelest ning tähistab korrastatust ja kooskõlaliseks tervikuks korrapärastumist. Mõistet on kasutatud mitmes tähenduses. Organisatsiooni mõiste on kasutusel eelkõige inimkoondise tähenduses, kus võrdtähenduslikuna kasutatakse ka sotsiaalse süsteemi mõistet. (Vadi 2000:256).

Kui üks inimene ei tule enam oma ettevõtmistega toime, kaasab ta teisi inimesi, et saavutada oma eesmärgi ühiste jõupingutuste tulemusena. Nii kujunebki välja organisatsioon. (Valk 2001:4).

Nii on see ka päästeteenistuse korral. Päästeteenistusel on hulk ülesandeid, mida tuleb lahendada ja korraldada. Ei ole mõeldav, et neid lahendaks ainult üks inimene.

Organisatsiooni võib defineerida kui inimeste ühendust, mida seovad eesmärk, strateegia, struktuur ja tehnoloogia (Perens 1999:14):

- inimesed kujundavad organisatsioonisisese sotsiaalse süsteemi. Inimeste individuaalsed omadused mõjutavad seda, kuidas jõutakse organisatsiooni eesmärkideni.

Igal tuletrüüjal-päästjal on oma arvamus ja kindlasti on neil teatud hoiakud, mida ei ole kerge muuta ja mida ei saagi võibolla muuta. Tänapäeval on Eestis kokku 16 päästeteenistust, mis teeb küllaltki suure võimaluse arvamuste paljususeks päästetöötajate osas. Kui seatakse eesmärgiks, et vähendada tulekahjusid ja kaasata sellesse tuletrüüjad-päästjad, siis selle eesmärgini jõudmiseks tuleb alustada päris madalalt. Tuleb uurida, kas tuletrüüjal-päästjal on üldse huvi ja tahet seda teha, sest vastutahtmist ei ole võimalik soovitud eesmärki saavutada.

- korrastatus on tagatud struktuuriga, mis tuleneb inimeste grupeerumisest organisatsioonis. Struktuur põhineb organisatsiooni üksikute osade vahelistel suhteliselt püsivatel seostel. Inimestevaheline ülesannete jaotus aitab organisatsioonil saavutada oma eesmärgi. Organisatsiooni kui terviku seisukohalt läheb tarvis väga erinevate ülesannete täitjaid.
- eesmärk määratleb tegevussuuna ja kujutab endast alust kogu kavandamistegevusele. Organisatsioon jõuab oma eesmärkideni, rakendades strateegiat ja taktikat.

Kui eesmärk on määratletud, tuleb hakata mõtlema sellele, kuidas seatud eesmärki saavutada ehk välja mõelda tegevussuund.

Vaatamata asjaolule, et tuletõrjuja-päästja eesmärk päästeteenistuse struktuuris on suhteliselt hästi kirjeldatud (tulekustutus- ja päästetööd), on organisatsioonilise tervikkuse mõistes oluline, et kogu organisatsioon liiguks ühise eesmärgi täitmise suunas. Kui eristada rangelt tulekustutus- ja päästetööd ja tulekahjude ennetustegevus, viib see organisatsiooni lõhestumiseni ja kahe erineva organisatsiooni tekkeni. Samas on oluline terve protsessi või ahela ühes organisatsioonis hoidmine, et ressursside optimaalse kasutamise tagamiseks säilitada huvitatud võimalikult vähete õnnetuste tekkeks. See eeldab huvitatust õnnetuste vähesusele ka tuletõrjujate-päästjate hulgas, kes moodustavad enamiku päästeteenistuste isikkoosseisust.

Organisatsiooni iseloomustatakse tavaliselt järgmiste tunnustega (Valk 2001:5):

- ✓ organisatsioonis on tegevad vähemalt kaks inimest;
- ✓ organisatsioonisisene tegevus on teadlikult koordineeritud;
- ✓ organisatsiooni liikmetel on tunnused, mis eristavad neid mitteliikmetest;
- ✓ organisatsiooni liikmetel on ühised eesmärgid;
- ✓ organisatsiooni iseloomustab pidev toimimine.

Kui vaadata ja võrrelda nimetatud tunnuseid päästeteenistuse kui ühe avaliku organisatsiooni omaga, siis selgub, et päästeteenistust saab pidada organisatsiooniks, kuna on olemas vastavus organisatsiooni tunnustele. Päästeteenistuses on tegevad rohkem kui kaks inimest, nende arv ulatub sadadesse. Võtame Harjumaa Päästeteenistuse, siis selles struktuuris on tuletõrjuja-päästja, meeskonnavanema ja rühmapealiku kohti 196, millest

täidetud on hetkel paarikümne võrra vähem. Päästeteenistuse tegevus on teadlikult koordineeritud: lähtub püstitatud eesmärkidest ja põhimäärusest. Päästeteenistus toimib pidevalt: tehakse ennetustööd, sõidetakse erinevatele operatiivsündmustele ja likvideeritakse need.

Stephen P. Robbins määratleb organisatsiooni järgmiselt. Organisatsioon on teadlikult koordineeritud sotsiaalne ühendus, mis on suhteliselt täpselt piiritletav olelusvorm ja toimib pidevalt ühise või ühiste eesmärkide saavutamiseks (Vadi 2000:256).

1.2 Organisatsiooni struktuur

Struktuur näitab, kuidas inimesed organisatsioonis jaotuvad. Struktuur kirjeldab organisatsiooni üksikute osade vahelisi seoseid. Struktuuris määratletakse rollid ja rollisuhted vastavalt organisatsiooni eesmärkidele. (Valk 2001:4).

Igal päästeteenistusel on oma kindel struktuur, mis tavaliselt on lahti kirjutatud selle teenistuse põhimääruses.

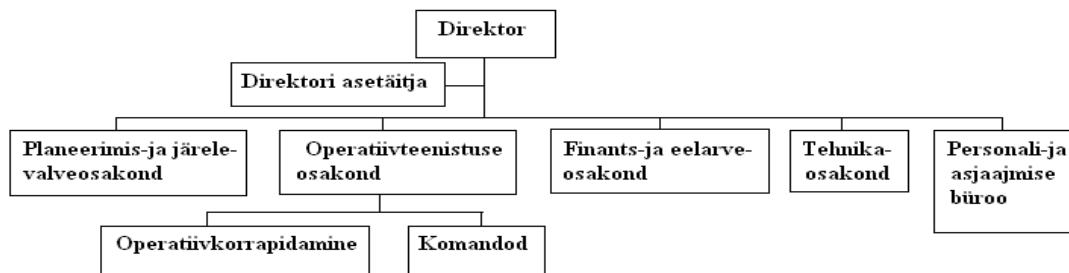
Organisatsiooni struktuuri võib kirjeldada kolme omaduse abil (Vadi 2000:272):

- ✓ komplitseerituse- näitab, millised võrdus- ja alluvussuhted toimivad ülesande täitmisel, otsustamisel ja vastutuses. Päästeteenistuse seisukohalt vaadates saab siin rääkida inimeste jaotumisest organisatsioonis. Päästeteenistust juhib direktor, kes on organisatsioonis kõige kõrgemal kohal. Natuke madalamal on direktori asetäitja(d), kellele alluvad erinevad struktuuriüksused või funktsionaalsed valdkonnad. Olenevalt päästeasutusest on asetäitja rolliks kas tegevjuhtimine, nõustamine, osakondade juhtimine või sageli projektipõhine valdkondade juhtimine. Fakt on aga see, et direktor tegeleb alati rohkem strateegiliste küsimustega. Viimasena tulevad komandod ja seal töötavad tuletõrjujad-päästjad.
- ✓ formaliseeritus- iseloomustab, millisel määral tegevused on organisatsiooni siseselt standardiseeritud. Päästeteenistusel kui organisatsioonil on olemas põhimäärus, mille alusel ta tegutseb. Samuti on mitmesuguseid töökorralduslikke juhendeid ning erinevate ametikohtade ametijuhendid, millest lähtutakse oma töö tegemisel.

- ✓ tsentraliseeritus- näitab, kuidas on jaotunud võim otsustamiseks organisatsiooni hierarhias. Päästeteenistuse puhul on päästeteenistuse direktori kätte koondunud kõige suurem võim valikute tegemisel. Olenevalt päästeasutustest on mitmes valdkonnas sageli otsustusõigus delegeeritud ka edasi.

Kindlasti ei ole meil päris identseid päästeteenistusi struktuuri mõistes. Iga päästeasutuse juht seab omad prioriteedid ja kujundab vastavalt sellele ka struktuuri. Põhiolemus on aga kõigil üks ja lähtub seadusest.

Näitena võib tuua Harjumaa Päästeteenistuse lihtsustatud struktuuri, mis võtab kokku eelneva juttu (Joonis 1). Kuigi skeemil on kujutatud direktori asetäitjat nõuniku rollis, on praktikas tema koondunud pisut tegevjuhi rolli ning kindlate valdkondade eest vastutaja rolli.

Joonis 1. Harjumaa Päästeteenistuse struktuur.

Allikas: Harjumaa Päästeteenistus.

1.3 Organisatsiooni eesmärgid

Organisatsiooni määratlemisel on üheks peamiseks tunnuseks “eesmärgid”. Organisatsioon võib koosneda grupist või gruppide ühendusest. Eesmärgid seovad üksikud grupid ja selle kaudu inimesed organisatsiooniks, kusjuures iga grupp peab tunnetama oma osa tervikus. Organisatsiooni loomise ja funktsioneerimise olemust iseloomustatakse üldisema mõistega “missioon”. Missioon vastab küsimustele, miks süsteem eksisteerib, milleks on ta vajalik, mis on tema eksistentsi õigustuseks. Organisatsiooni juhtimise seisukohalt on missiooni määratlemine tähtis, sest see võimaldab luua hea kujutluspildi organisatsiooni olemusest ja

väärtushinnangutest. Missioonil on ka organisatsiooni liikmeid innustav ja ühtsustunnet kujundav mõju. Sageli sõnastatakse missioonile tuginedes organisatsiooni jaoks kõlav tunnuslause. Missioon on seotud organisatsiooni tegevuse eesmärkidega. (Vadi 2000:258-259).

Eesmärkide täpne määratlemine on üheks motivatsiooni allikaks. Eesmärgilise juhtimise tulemused on paremad siis, kui määratletakse see, mis on raske, eriline ja ligitõmbav nende eesmärkide realiseerimisel. Selle määratlemine aitab eristada olulisi tegevusi. (Vadi 2000:262).

1.3.1 Päästeteenistuse eesmärk

Üheks üldiseks eesmärgiks eelarvelise asutuse ressursside seisukohalt võiks olla reageerimist vajavate õnnetuste vähesus ning toimuvate õnnetuste likvideerimine minimaalsete ressurssidega, arvestades seejuures “kliendi” vajadusi.

Võimalike klientide väljaselgitamine nõuab loovust (Markides 2000:74).

Olenevalt komando töökoormusest võtab suure aja (ligikaudu 20%) tuletõrjuja-päästja valvesolekust sõitmine erinevatele õnnetustele, nendega toimetulek ja likvideerimine. Kui suudetakse vähendada õnnetuste arvu, siis jääks tuletõrjujatel-päästjatel rohkem vaba aega, näiteks kaasata neid ennetustegevusse. See ei oleks maailmas uudne lahendus. Soome ühes väikelinnas on taoline tegevus toiminud aastaid, kus tuletõrjujad külastavad erinevaid hooneid, põhiliselt eramuid, ja teevad elanike hulgas selgitustööd. Tulekahjude arv piirkonnas on sellise tegevuse tagajärjel jõudsasti vähenenud. Põhimõtte seisneb selles, et ühe komando töötajad sõidavad tööajal oma väljasõidupiirkonnas ringi ja panevad inimeste postkastidesse kirju, kus antakse inimestele võimalus saada nõu tuleohutusküsimustes tuletõrjujate endi käest. Kui inimene on nõus ja avaldab soovi, siis lepatakse kokku kindel aeg. Inimestele antakse erinevaid voldikuid ja protokoll, et hoone vastab tuleohutusnõuetele või soovitusel vastavusse viimiseks (Lisa 2 ja Lisa 3). Allikas: Harjumaa Päästeteenistuse direktor.

Kliendi määratlemisel tuleb otsustada, kellele on antud teenus, mida päästeteenistus pakub, suunatud. Seoses sellega tekib mingil määral vahendite piiratus. Ei saa arvestada klientide kogu vajadusi, sest näiteks võib klient tahta ka, et tuletõrjujad-päästjad puhastaksid korstnaid või aitaksid kassi puu otsast alla tuua. Viimast tuleb ette üpriski tihti. Päästeteenistuses on peamisteks klientideks need inimesed, kellega on kõige tihedam kokkupuude. Kui vaadata päästeteenistuse struktuuri, siis sealt leiame erinevaid struktuurüksusi, kellel on kindlasti oma klientuur. Järelevalveosakonnas on klientideks inimesed, kes taotleavad inspektoritelt kooskõlastust ehitusprojekti või tegevusloa jaoks. Operatiivteenistuse osakonna klientideks võib pidada inimesi, kes ootavad päästeteenistuse saabumist sündmuskohale või siis abi mingi probleemi lahendamisel. Üldiselt võib pidada klientideks inimesi, kes tahavad saada päästeteenistuselt midagi või ootavad mingi probleemi lahendamist.

Päästeteenistus osutab turvalisusega seotud avalikku teenust. Asutuse ülesanded on kirjeldatud erinevate õigusaktidega.

Siinjuures võib ära mainida omalaadse teenuse, mida pakub Inglismaal West Midlandi maakonna päästeteenistus. Tegemist on teenusega, mis mõeldud tulekahju ja muude õnnetuste ohvritele, mille nimetus võiks eesti keeles kõlada "Peale päästeteenistust". Teenus on korraldatud tuginedes peamiselt vabatahtlikele ja pensionäridele. Põlengu ohvritele pakutakse nii hingelist kui ka materiaalselt tuge, konsulteeritakse neid kindlustuse teemal, aidatakse organiseerida kannatada saanud vara turvalist säilitamist, abistatakse uue mööbli ning esmatarbekaupade soetamisel. Samuti aidatakse korraldada nende majutust. (Kastemäe 2001:9).

Näiteks on Lääne-Virumaa Päästeteenistus omale sõnastanud kolm põhieesmärki, mida püütakse täita. Nende tegevuse tulemusena peaks:

- toimuvate õnnetuste hulk maakonnas olema minimaalne (=riskide selgitamiseks ning õnnetuste vältimiseks tehtav tuleohutusjärevalve ja töö elanikkonna harimiseks);
- võimaliku õnnetuse mõjutsooni sattunud inimeste reageerimine enese ja teiste abistamisel, õnnetuse likvideerimisel ning päästeasutuse teavitamisel peaks olema maksimaalselt oskuslik (=töö elanikkonna vastavasisuliseliseks harimiseks);

- päästeasutuse tegevus õnnetusele reageerimisel olema kõrgeima võimaliku kvaliteediga (=operatiivse valmisoleku tagamine vastavalt kehtestatud nõuetele). (Suurkivi 2003:20).

1.3.2 Päästetöötaja missioon

Tuletõrjujad-päästjad ei räägi tavaliselt oma missioonist. Arvatakse, et see on kergelt nagu häbiasi, noh, mis seal ikka rääkida, teeme oma töö ära ja “asi ants”. (Perens 2001:30).

Päästetöötaja missioonist ei ole lihtne rääkida ja ühist vastust ei saa siin ammugi välja tuua. Igal inimesel, kes töötab päästeteenistuses, on oma isiklik missioonitunne, miks ta just seda tööd teeb ja mille nimel. Missiooniks võib olla näiteks võimalus aidata teisi inimesi ja päästa nende vara või võimalus rakendada õpitud teadmisi päris elus. Väga tihti tuleb ette olukordi, kus päästetöötaja tugineb ja otsustab ainult oma missioonitunde põhjal.

Majandusterminite seletussõnastikus on missioon määratletud kui ettevõtte rajamise otstarve kõige üldisemas mõttes. Missioon peab olema selge ja meeldejääv, kuid piisavalt lühike. Kõlbaks kasutamiseks nii väljas kui seespool organisatsiooni. (Vadi 2000:258-260).

Vabariigi Valitsuse poolt kinnitatud dokumendis “Päästeala prioriteetsed arengusuunad aastani 2007” on päästeteenistuse missioonina kirja pandud: "Päästeteenistus on igäihe abistamiseks, arendamiseks turvalist elukeskkonda ning kaitsmaks elu ja vara õnnetuste eest".

1.4 Alluvate motiveerimine

Motiveerimise all mõeldakse käitumise mõjutamist väliste stiimulitega, mille eesmärk on sisemiste impulsside tekitamine. Palk ja töötingimused võivad küll olla tööturu tasemel, kuid üksi omaette ei taga nad veel töötajate kõrget motiveeritust. Praktikast ja mitmesugustest uuringutest nähtub, et inimesed on motiveeritud eelkõige siis, kui nad saavad kaasa lüüa ja abi osutada mingi tähtsa probleemi lahendamisel. Isiklikud

saavutused, edu ja tunnustus selle eest, samuti võimalus midagi juurde õppida motiveerivad töötajaid väga tugevasti. Töötaja suhtumine oma töösse on otsustav loomingulisuse ja tööviljakuse faktor. Praktika näitab, et motiveeritud töötajad saavutavad paremaid tulemusi, teevad vähem vigu, suhtlevad klientidega sõbralikumalt, teevad kolleegidega viljakamat koostööd, haigestuvad harvemini. Kui puudub motivatsioon töötamiseks, saab alguse nõiarering (Perens 1999:50):

- vähese motivatsiooni tõttu jõutakse kehvema tulemuseni;
- kehvem tulemus viib laituseeni;
- laitus viib negatiivse suhtumise töösse ja kolleegidesse;
- negatiivse suhtumise tulemusena halveneb tööõhkkond;
- tööõhkkonna halvenemine viib halvemate töötulemusteni jne.

1.4.1 Päästetöötaja motivatsioon

Mis võiks olla päästetöötaja motivatsiooniks, mille nimel ta seda tööd teeb? Mõni on seal kindlasti ka palga pärast, kuid enamuse jaoks on palk tähtsusetult madalal positsioonil. Ühist motivatsiooni tegurit on raske välja tuua, kuna inimesi on erinevaid ja sama palju on ka erinevaid põhjuseid, miks seda tööd tehakse. Paljud neist on valves põnevuse ja uute väljakutsete pärast, mida töö pakub. Stiimuliks võib pidada päästeoperatsiooni õnnestumist. Erilise tunde tekitab kui suudetakse päästa inimese elu.

Motivatsiooni võib tekitada aga ka töötaja vastutuse suurendamisega ning lisaülesannete andmisega. See tekitab teadmise, et ollakse organisatsioonis olulisel ametikohal ning tema tegevus on eesmärkide saavutamisel tähtis.

2. ENNETUSTEGEVUS

2.1 Preventsioon

Tuli, mille inimene avastas enda jaoks, tähendas tema suurimat võitu loodusjõudude üle. Olles suurimaks hüveks ja tähistades inimkonna ajaloo algust, tõi tuli inimesele ka raskeid kannatusi. Tekkisid tulekahjud, mis hävitasid elamuid, toiduvarusid ja tööriistu. (Tuleohutus ja kodanikukaitse ettevõtjale 2000:13).

Tuli on läbi aegade olnud inimeste päästja kui ka suurim vaenlane. Ta on iga päev meie läheduses ehedana või varjatud protsessides, millele me pole harjunud enam tähelepanu pöörama. Paljud meist on tulega kokku puutunud ja näinud seda oma silmaga. Tuld võib näha pliidi all, ahjus, kaminas või jaanipäeva lõkkes. Seda tuld hoitakse kontrolli all. Tuli võib aga väljuda kontrolli alt, näidates oma võimsust ja hävitades halastamatult kõike ettejäävat. Tulekahju järgset tarkust võib enamasti pidada hilinenuks. Sellepärast tulebki inimestele näidata, kuidas tulega toime tulla ja mida teha kui tuli on väljunud kontrolli alt.

Tulekahju võimalikkus on tõsiasi, milleks tuleb alati valmis olla. Tulekahjusid sütib Eestis iga päev, mille tagajärjel hukub igal aastal keskmiselt sada inimest ja sajad inimesed saavad vigastusi. Tulekahjude ohvrid on hukkunud tavaliselt vingu ja suitsu mürgituse tõttu, mitte ainult leekide ja kuumuse tagajärjel.

Üheks võimalikuks variandiks õnnetuste vähenemisel on tõhustada päästeteenistuse reageerimisvalmidust. Kuid seda ei saa lõpmatuseni tõhustada, sest tekib piir, millest alates ei ole võimalik enam paremaks minna. Ei ole mõeldav näiteks see, et väljasõidu aegu pidevalt vähendada. Siin tulebki leida mingi muu lahendus, kuidas saaks vähendada tulekahjude arvu ja neis hukkuda võivate inimeste hulka. Üheks selliseks võimluseks on selgitustöö tegemine elanike hulgas. Inimestele tuleb õpetada, kuidas ise õnnetuse korral tegutseda. Tegemist on siiski oma vara turvalise säilimise kindlustamisega. Paljud tulekahjud saavad alguse inimese hooletu tulega ümberkäimise tõttu: suitsetamine, elektriseadmete rikked, tuletööde tegemine.

2.1.1 Ennetustegevuse organiseerimine

Tulekahju ennetamine on osa tulekahju kaitse teadusharust, mis tegeleb tulekahju puhangute ennetamisega, kõrvaldades tulekahju ohud läbi järelevalve asutuse, koodeksite peale surumise, hariduse ja läbi uurimusprogrammide (Wieder 1993:208).

Efektiivne tulekahju ennetamise programm vähendab vajadusi mahasurutud tegevuste järele. Lisaks vähendab see tulevikus tulekahju kustutamise kulutusi ja riske. Aga omades efektiivset tulekahju ennetamise programmi vajatakse rohkem kui ükskõikset pingutust. See nõuab ettevõtlikku tegevust, et teha tulekahju ennetamise programm edukaks. (Wieder 1993:135-136).

Ohutuid tingimusi annab luua vaid siis, kui inimesed ise saavad aru neid ümbritsevatest ohtudest. Paljud ohud tekivad tulega või tuletöödega seotud toimingute juures. Sellest tuleks alustada ja teha elanikkonnale selgeks, miks peab järgima tuleohutusnõudeid ja mis võib juhtuda kui neid ei järgita piisavalt. Olulisel kohal ongi selgitustöö tegemine. Pole oluline, kas seda teeb tuleohutusjärelvalve inspektor või tuletõrjuja-päästja. Eesmärk mõlema tegevuse juures on see, et vähendada tulekahjude arvu ja neis hukkuda võivate inimeste hulka.

2.1.2 Tulekahjude vältimiseks tehtava töö vormid ja meetodid

Tuletõrjujad-päästjad töötavad selleks, et ennetada tulekahjusid ja päästa inimesid ning varandust, kui tulekahjud ja muud õnnetused nagu plahvatused ja keemia avariid esinevad. Ühenduses olevad tulekaitse ametid sisaldavad suurel hulgal tuletõrjujaid ja tulekaitse insenere, kes teevad kindlaks ohu kodudes ja töökohtades. Planeeritakse ennetavaid programme ja automaatseid tuleavastamise ja kustutamise süsteeme. (Rafilson 1999:7).

Preventiivse töö vorme ja meetodeid on mitmeid. Kui vaadata seda tuletõrjujate-päästjate seiskohalt, siis tulekahjude vältimiseks tehtava töö vormid ja meetodid väljenduvad kogu isikkooseisu kasulikus tegevuses, mille abil püütakse vähendada tulekahjude arvu. Tähtsamaks vormiks võib pidada laialdase aktiivi loomist, kelle abiga on võimalik

püstitatud ülesandeid edukalt lahendada. Seda, kuidas aktiiv oma tegevust organiseerib, võib olla mitmeid. Siinkohal saab välja tuua tuletõrjajate-päästjate tegevuse, milleks on erinevate objektide tutvumisõppused ja loengute pidamine isikkoosseisule.

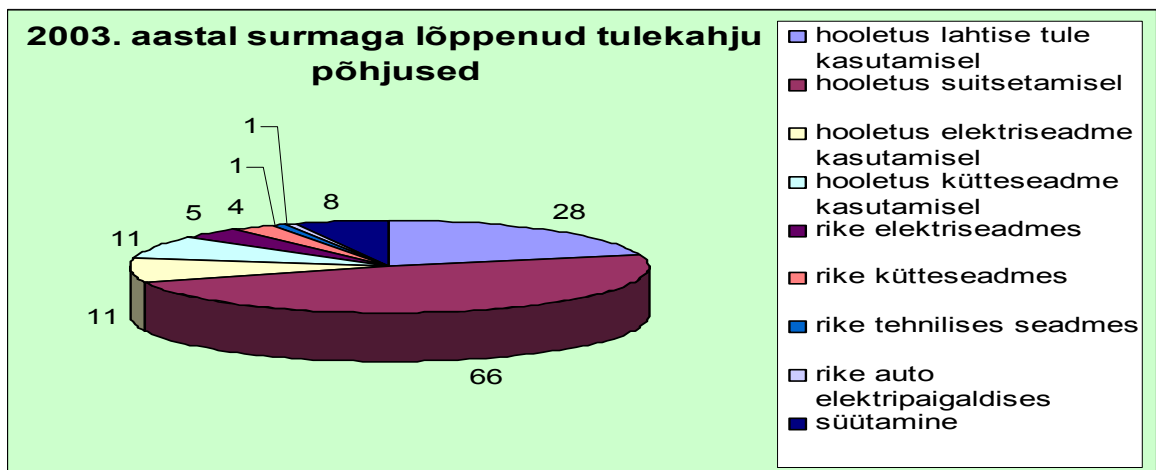
Tähtsat osa tulekahjude ärahoidmisel etendavad agitatsioon ja propaganda. Selleks kasutatakse niisuguseid võimsaid massiinformatsioonivahendeid nagu ajakirjandus, raadio, kino ja televisioon. Iseäranis suur on agitatsioon ja propaganda osatähtsus niinimetatud olmetulekahjude: hooletu ümberkäimine tulega, mittekorras kütteseadmete kasutamine, laste mängimine tulega, hooletu suitsetamine jt ennetamisel. Preventiivse töö vormid ja meetodid ei tohi olla šabloonsed ega tardunud. Et nende valikul mitte eksida, on tarvis hoolikalt analüüsida tulekahjusid ja arvestada kohalikke iseärasusi. (Šuvalov 1977:15-16).

Kõige tähtsaim tegevus iga tuletõrjuja-päästja jaoks on ennetada tulekahjusid ja teisi esinevaid õnnetusi, sest see on kõige efektiivseim võimalus kaitsta elu ja varandust. Üks kõige paremaid viise ennetada tulekahjusid ja teisi õnnetusi on surudes läbi ja võttes omaks erinevaid standardeid, et põhjusega reguleerida inimeste tegevust seadusandluse tasandil. (Goodson 1999:189).

2.2 Tuleohutus

Tuleohutusest rääkides ei saa me väita, et kõike on võimalik teha sajaprotsendiliselt ohutuks. Riskid jäävad alati püsima, kuid neid on võimalik vähendada ja viia miinimumini, koos sellega langeb õnnetuste esinemise tõenäosus. Väga paljud õnnetused saavad alguse pisivigadest, kuid tagajärjed võivad olla kohutavad.

Näitena võib tuua 2003 aastal Eestis toimunud tulekahju tekkepõhjused, kus inimesed hukkusid (Joonis 2).

Joonis 2. Surmaga lõppenud tulekahju tekkepõhjused 2003 aastal.

Allikas: Päästeameti järelevalve talitus.

Vaadates seda joonist, siis on märgata, et suurema osa sellistest tulekahjust, kus inimesed saavad surma, moodustab hooletu suitsetamine. Seda on võimalik vähendada, kui inimesed oleksid rohkem tähelepanelikumad ja teadvustaksid endale ohtu, mis võib tekkida hooletu suitsetamise tagajärjel. Suure osa moodustab ka hooletus lahtise tule kasutamisel.

Inimesed peaksid oskama tegutseda sellistel juhtudel, kui tuli on kontrolli alt väljunud. Väga suurt rolli, kui suureks võib õnnetus paisuda, mängib inimeste teadlikkus. Loomulikult ei saa nõuda tavakodanikult, et ta käituks kriisiolukorras nagu professionaal, kuid natuke teadmisi ja hoolimist ning meil oleks tunduvalt vähem materiaalsete ja inimkaotustega õnnetusi.

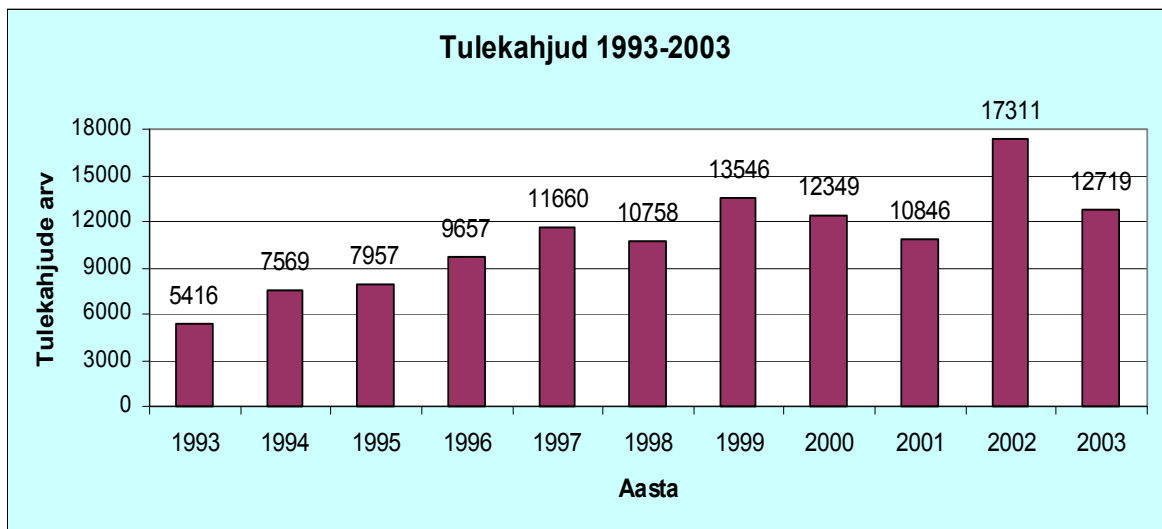
Üheks selliseks võimaluseks, et neid õnnetusi juhtuks vähem on kaasata tuletõrjujaid-päästjaid. Nende ülesandeks oleks inimeste teadvustamine ja õpetamine, kuidas kasutada esmaseid tulekustutusvahendeid, mida võibolla paljud ei oska siiani teha. Tuletõrjujad-päästjad puutuvad oma töös peaaegu iga päev kokku tulega. Nad oskavad anda infot, kuidas hoida ära tulekahju edasist levikut ja mida teha, et kahjud oleksid väiksemad. Olenevalt kogemustest võivad need teadmised muidugi olla erinevad. Põhilisteks sihtgruppideks, kellele tuletõrjuja-päästja ennetustegevust teeb, võiks olla haridusasutuste töötav personal, samuti laste- ja kultuuriasutuste töötajad, kus võib viibida suurel hulgal inimesi.

Saadav efekt oleks senisega võrreldes ligi kümnekordne, kuna suures piires teostab tuleohutusjärelvalve toiminguid 1 inimene 10 000 elaniku kohta. Tuletõrjajate-päästjate kaasamisel oleks vastav suhtarv ligikaudu 1 : 1 000.

Ohutusele tuleb mõelda õigeaegselt, et ennetada probleemide teket tulevikus.

2.3 Tulekahjude ja hukkunute arv Eestis ja Harjumaal

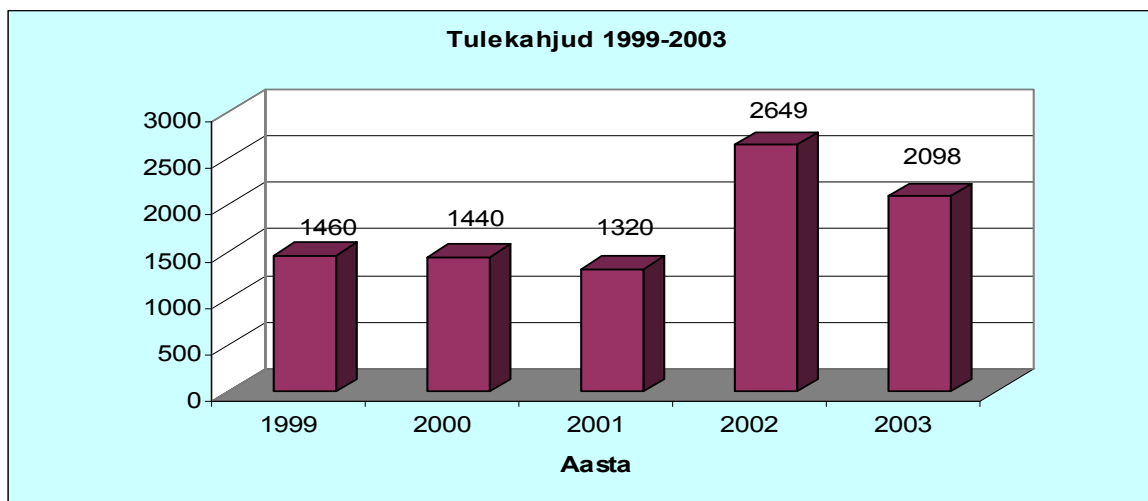
Vaadates (Joonis 3) kogu Eesti statistikat viimase kümne aasta jooksul toimunud tulekahjude arvu osas, siis on märgata, et nende arv pidevalt tõuseb, kuigi võib olla ka mõningaid langusperioode. Kui kümme aastat tagasi oli tulekahjude arv alla 6000, siis 2003-l aastal oli see juba üle 12000. Väga palju tulekahjusid oli 2002-l aastal, mil nende arv ületas 17000 piiri.

Joonis 3. Tulekahjud Eestis 1993-2003 aastal.

Allikas: Päästeameti järelvalve talitus.

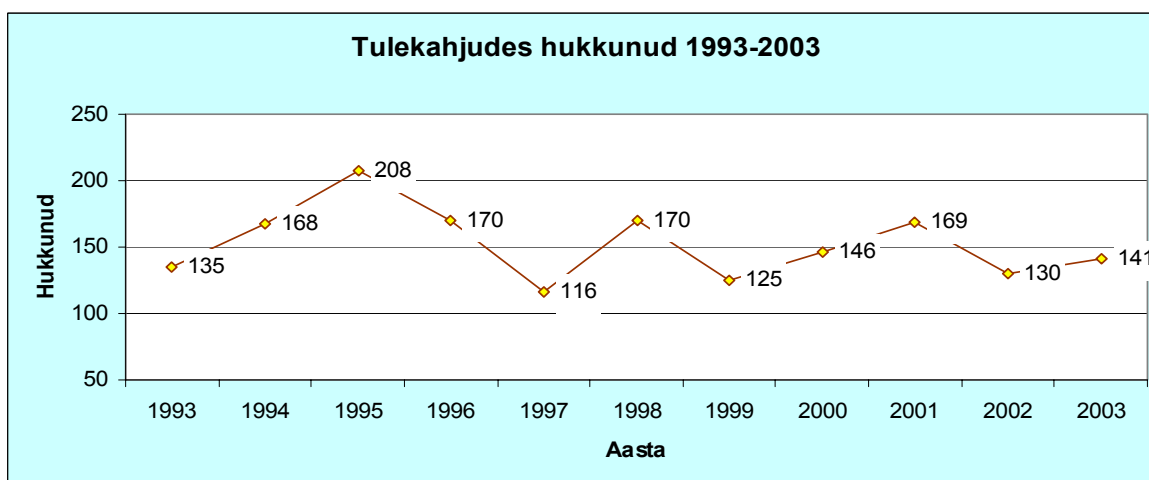
Harjumaal on samuti tulekahjude arv tõusnud. Viimasel kahel aastal oli nende arv juba üle 2000 (Joonis 4).

Joonis 4. Tulekahjud Harjumaal 1993-2003 aastal.

Allikas: Harjumaa Päästeteenistuse planeerimis- ja järelevalveosakond.

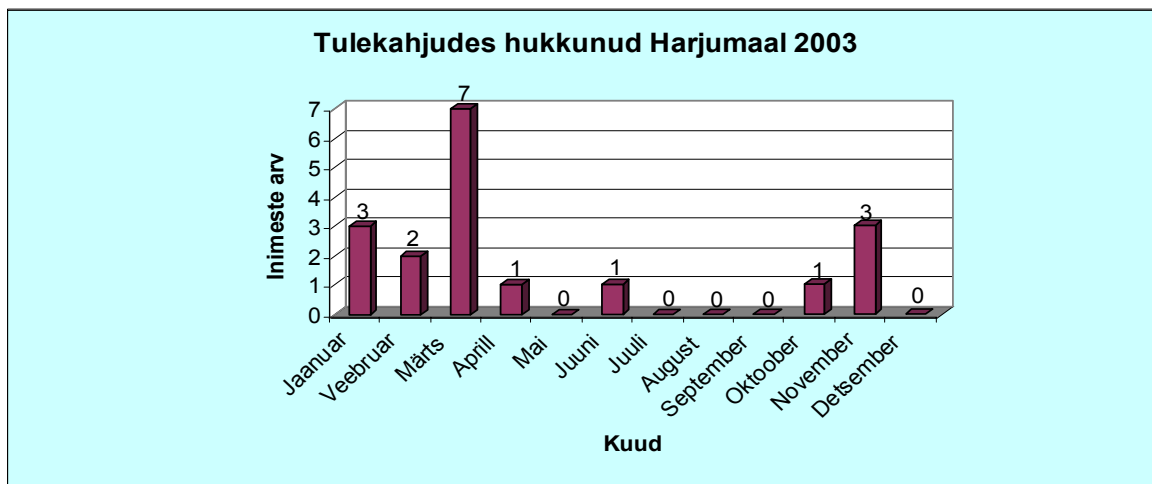
Tulekahjus hukkunud inimeste arv ei ole kordagi viimase 10 aasta jooksul langenud alla saja, vaid kõigub 100 ja 200 vahel. 1995-l aastal ületas see isegi 200 piiri, siis hukus tulekahjudes 208 inimest. Eelmisel aastal sai tulekahjudes surma 141 inimest (Joonis 5).

Joonis 5. Tulekahjudes hukkunud 1993-2003 Eestis.

Allikas: Päästeameti järelevalve talitus.

Harjumaal hukus eelmisel aastal tulekahjudes 18 inimest. Kõige rohkem sai surma aasta alguses: jaanuaris 3, veebruaris 2 ja märtsis 7 inimest, mis võib olla põhjustatud külmadest ilmadest. Suvel oli nende arv väike või puudus, kuid sügisel hakkas jälle tõusma (Joonis 6).

Joonis 6. Tulekahjudes hukkunud Harjumaal 2003-1 aastal.
 Allikas: Harjumaa Päästeteenistuse planeerimis- ja järelevalveosakond.

3. TÖÖKOORMUS

3.1 Komandode liigitus ja töötajate arv

Uurimus on läbiviidud Harjumaa Päästeteenistuses ja statistiline osa on samuti koostatud Harjumaa Päästeteenistuse põhjal.

Harjumaal on kokku üheksa komandot. Neist üks keskkomando, mis asub Keilas, kuus tugikomandot: Muuga, Assaku, Kose (selles piirkonnas toimuvatele õnnetustele reageerib Tallinna Üksik-Päästekompanii Harjumaa Päästeteenistusega sõlmitud lepingu alusel), Paldiski, Kehra ja Loksa tugikomando. Lisaks on veel kaks eraldipaiknevat meeskonda (edaspidi EPM). Üks neist Harju-Ristil, mis kuulub Paldiski komando juurde ja teine Kiiul, Kehra tugikomando koosseisus.

Harjumaa Päästeteenistuses töötab 08.03.2004 kuupäeva seisuga kokku 162 operatiivtöötajat (Tabel 1).

Tabel 1. Töötajate arv erineva staatusega komandodes.

Komando	Rühmapealik	Meeskonnavanem	Tuletõrjuja-päästja	Kokku
<i>EPM</i>	-	7	9	16
<i>Tugikomando</i>	-	24	86	110
<i>Keskkomando</i>	4	4	28	36
<i>Kokku</i>	4	35	123	162

Allikas: Harjumaa Päästeteenistuse personali- ja asjaajamise büroo.

Tabelist on näha, et suurem osa Harjumaa Päästeteenistuse töötajatest on tugikomandodes. Seda nii meeskonnavanemate kui tuletõrjujate-päästjate arvu poolest. Rühmapealikud on ainult Keila Keskkomandos, kus on kaks tulekustutus- ja päästemeeskonda.

3.2 Töökoormus

Operatiivtöötajad: rühmapealik/meeskonnavanem, tuletõrjuja-päästja töötavad tänasel päeval tööajagraafiku alusel. Üks valvevahetus kestab 24 tundi, mille järel on kolm vaba

päeva (72 tundi). Valves oleku ajal tuleb valmis olla reageerima kõiksugustele õnnetustele, seega muutub 24 tunnine vahetus küllaltki väsitavaks. Töö on seotud suure riski ja ohuga, mistõttu muutub eriti oluliseks süsteemne ja läbimõeldud tegutsemine. Tuletõrjuja töös on suurem füüsilise koormuse osakaal.

Häiresignaali vastuvõtmisest kuni väljasõiduni võib aega kuluda maksimaalselt üks minut. Tuletõrjuja-päästja tööks on tagada tulekahjude kiire kustutamine ja tule edasileviku ärahoidmine. Paljud õnnetused, millega kokku puututakse ei ole väga keerulised, kuid nende lahendamine võtab siiski aega. Olenemata, kas tegu on suure sündmusega või paljude väikestega, väsitavad need töötajaid. Heaks näiteks on kulu kustutamine, mis ei ole reeglina küll tõsine sündmus, kuid vahetuse jooksul mitu korda käia kulu kustutamas on samuti koormav.

Tuletõrjuja tööpäev algab kell 8:00 valvevahetuse üleandmise- vastuvõtmisega. Vaadates päevakorda, on võimalik leida sellist aega, kus oleks võimalus teha ennetustegevust, seda siis enne lõunat ja pärast lõunasööki. Samuti on võimalik tegevuse ümberkorraldamisega päevakorda ka pisut muuta. Harjumaa Päästeteenistuse päevakord toodud Lisas 4.

3.2.1 Väljasõidud

Valvesoleku ajal peavad tuletõrjujad-päästjad olema pidevalt valmis teostama tulekustutus- ja päästetöid, mis moodustavad põhilise osa väljasõitude üldarvust. Keila keskkomando ja Muuga tugikomando väljasõidud on võrreldes teiste komandodega tunduvalt suuremad (Tabel 2).

Tabel 2. Harjumaa Päästeteenistuse komandode väljasõidud.

Komando	2000	2001	2002	2003
<i>Keila</i>	672	709	905	736
<i>Muuga</i>	591	593	730	563
<i>Paldiski</i>	306	234	320	293
<i>Kehra</i>	251	243	322	181
<i>Loksa</i>	133	183	209	150
<i>Assaku</i>	153	151	256	192
<i>Tln Üksik Päästekompanii (Kose)</i>	-	78	220	186
<i>Harju-Risti</i>	99	117	97	148
<i>Kiiu</i>	115	83	136	66
Kokku	2320	2391	3195	2515

Allikas: Harjumaa Päästeteenistuse planeerimis- ja järelevalveosakond.

Vaadates tabelit on eelmise aasta kogu väljasõidud vähenenud 3195-lt 2515 peale. Lisaks on vähenenud erinevate komandode väljasõidud võrreldes üle-eelmise aastaga. Eelmise aasta väljasõidud jäävad proportsiooni 2000 ja 2001 aasta omaga, kui oli kutseid natuke alla 2500. Aastas on 365 päeva. Kui jagada väljasõidud päevade vahel ära, siis Keila käib päevas keskmiselt 2 korda väljas ja Muuga 1,5 korda väljas. Teistel on see arv väiksem, seega alla 1 korra päevas.

4. UURIMUSTÖÖ

4.1 Uuritavad

Uurimus on läbi viidud Harjumaa Päästeteenistuse: keskkomando, tugikomando ja EPM- a töötajate hulgas, milles osalesid tuletõrjujad-päästjad ja meeskonnavanemad-rühmapealikud. Uurimusse kaasati erineva staatusega komandod eesmärgiga selgitada välja keskkomando, tugikomando ja EPM- a töötajate suhtumine ennetustegevusse ning võrrelda saadud tulemusi omavahel. Uurimus viidi läbi ajavahemikus 10- 26 veebruar 2004- 1 aastal. Tulemuste väljaselgitamiseks koostati ankeetküsitlus, mis oli anonüümne ja vabatahtlik ning saadud andmeid kasutatakse ainult selles töös. Ankeetküsitlusi anti Harjumaa Päästeteenistuse töötajatele kokku 107. Täidetud ankeete saadi tagasi 100, mis teeb 61,7% operatiivtöötajate arvust. Keskkomando töötajatest täitsid ankeedi 26 inimest, seega 72,2% keskkomando töötajate kogu arvust. Tugikomando töötajatest täitsid ankeedi 65 inimest, mis teeb 59,1% töötajate kogu arvust ja EPM töötajatest täitsid ankeedi 9 inimest, mis on 56,3 %. Vastavad näitajad 100 ankeedi kohta on: keskkomando 26%, tugikomando 65% ja EPM 9%.

Vastajatest oli 99 meessoost (99%) ja üks naissoost (1%).

Vastajate keskmiseks vanuseks oli 33 aastat, noorim vastaja 19 aastane ja kõige vanem 56 aastane.

Keskmine tööstaaž vastajatel oli 6 aastat, kõige väiksem tööstaaž oli 3 kuud ja kõige suurem oli 25 aastat.

Vastajatest töötas tuletõrjuja-päästjana 76 inimest (76%) ja meeskonnavanemana-rühmapealikuna 24 inimest (24%).

4.1.1 Keskkomando

Vastajate keskmiseks vanuseks oli 32,5 aastat, kõige noorem vastaja oli 19 aastane ja kõige vanem 50 aastane.

Vastanute keskmine tööstaaž oli 5,9 aastat, kõige väiksem tööstaaž oli 11 kuud ja kõige suurem 21 aastat.

Vastajatest oli üks naissoost ja 25 meessoost, kellest töötas tuletõrjuja-päästjana 20 ja meeskonnavanemana- rühmapealikuna 6 inimest.

4.1.2 Tugikomando

Vastajate keskmiseks vanuseks oli 32 aastat, kõige noorem vastaja oli 20 aastane ja kõige vanem 56 aastane.

Vastanute keskmine tööstaaž oli 6,2 aastat, kõige lühem oli 3 kuud ja kõige pikem oli 25 aastat.

Vastajatest töötas tuletõrjuja-päästjana 50 inimest ja meeskonnavanemana- rühmapealikuna 15 inimest.

4.1.3 Eraldipaiknev meeskond

Vastajate keskmiseks vanuseks oli 42,7 aastat, kõige noorem oli 22 aastane ja kõige vanem 49 aastane.

Vastanute keskmine tööstaaž oli 1,9 aastat, kõige lühem oli 11 kuud ja kõige vanem 4 aastat.

Vastajatest töötas tuletõrjuja-päästjana 6 inimest ja meeskonnavanemana- rühmapealikuna 3 inimest.

4.2 Tulemused

Rahulolu Eesti päästeteenistusega

Vastused jagunesid peaaegu võrdselt. Vastanutest 40% märkis, et nad on Eesti päästeteenistusega rahul. 60% arvates võiks see parem olla. Mitte keegi ei märkinud, et nad on Eesti päästeteenistusega väga rahul või siis ei ole üldse rahul. Kui võrrelda seda

küsimust erineva staatusega komandodega, siis keskkomando 26 töötajast 9 (34,6%) vastas, et nad on rahul praeguse päästeteenistusega ja 17 (65,4%) inimest arvas, et võiks parem olla. Tugikomando 65 töötajast 27 (41,5%) arvas, et nad on rahul ja 38-le (58,5%) tundus, et see võiks parem olla. EPM 9-st vastanust 4 (44,4%) märkis, et nad on rahul ja 5 (55,6%) inimest, et võiks parem olla (Tabel 3).

Tabel 3. Rahulolu Eesti päästeteenistusega.

Valik	Vastuse %	Keskkomando	Tugikomando	EPM
Olen väga rahul	-	-	-	-
Olen rahul	40	9 (34,6%)	27 (41,5%)	4 (44,4%)
Võiks parem olla	60	17 (65,4%)	38 (58,5%)	5 (55,6%)
Ei ole üldse rahul	-	-	-	-

Allikas: Marek Hindreusi läbiviidud uurimus.

Suhtumine 24 tunnisesse vahetusse

Vastajatest 71% on 24 tunnise vahetusega väga rahul ja 29% suhtuvad sellesse normaalselt. Mitte keegi ei taha, et 24 tundi vahetust lühendada poole võrra, kui oleks võimalus tihedamini tööl käia, samuti ei märgitud, et kellelegi ei meeldiks 24 tundi järjest tööl olla. Vastavad näitajad keskkomandos olid, et 19 (73,1%) inimest suhtub 24 tunnisesse vahetusse väga hästi ja 7 (26,9%) inimest suhtub normaalselt. Tugikomando 65 töötajast 46 (70,8%) arvab 24 tunnise vahetusest väga hästi ja 19 (29,2%) inimest suhtub sellesse normaalselt. EPM 6 (66,7%) töötajat on väga rahul ja 3 (33,3%) suhtub sellesse normaalselt.

Suhtumine sellesse, et tuletõrjuja-päästja hakkaks tegelema ennetustegevusega

Siin olid vastused küllaltki erinevad. 68% vastanutest arvas, et see oleks huvitav ja vähendaks tulekahjude arvu. 23% arvas, et selleks ei ole piisavalt aega ning koguni 7% pakkus, et selline tegevus segab igapäevatöö tegemist. 2%-l oli oma nägemus. Keskkomandos 18 (69,2%) vastajat arvas, et see oleks huvitav ja vähendaks tulekahjude arvu, 7 (26,9%) inimest arvas, et selleks ei ole piisavalt aega ning 1 (3,9%), et segab igapäevatöö tegemist Tugikomando 44 (67,7%) töötajat arvas samuti, et selline tegevus oleks huvitav ja vähendaks tulekahjude arvu. 15-ne (23,1%) arvates ei ole selleks piisavalt

aega. 5 (7,7%) inimest pakkus, et see segab igapäevatöö tegemist ning 1 (1,5%) inimene arvas, et külastamine ja tutvumine on mõeldav, kuid loenguid ei ole tehnilistel põhjustel mõeldav pidada. EPM töötajad suhtuvad ka sellesse positiivselt, sest 6 (66,7%) vastajat pakkus, et see oleks huvitav ja vähendaks tulekahjude arvu. 1 (11,1%) vastanule tundus, et selleks ei ole piisavalt aega, 1 (11,1%) arvates segab see igapäevatöö tegemist ning 1 (11,1%) arvas, et ennetustegevust peaks tegema vastava ettevalmistuse saanud inimene.

Mida annaks teha, et oleks vähem tulekahjusid

Enamus (80%) vastajatest arvas, et tuleb tõhustada ennetustegevust ja selgitustööd elanike hulgas. 19% arvas, et sinna ei saa midagi teha, sest õnnetusi ikka juhtub ning 1% pakkus midagi muud. Keskkomando 26 vastajast 23 (88,5%) märkis samuti, et tuleb tõhustada ennetustegevust ja selgitustööd elanike hulgas. 3 (11,5%) vastajat arvas, et sinna ei saa midagi teha, sest õnnetusi juhtub. Tugikomandos pakkus tõhustada ennetustegevust ja selgitustööd elanike hulgas 51 (78,5%) vastanut. 14 (21,5%) vastajat märkis, et sinna ei saa midagi teha. EPM 9 vastajast 6 (66,7%) arvas tõhustada ennetustegevust, 2 (22,2%) inimest oli seisukohal, et sinna ei saa midagi teha ning 1 (11,1%) ei osanud öelda.

Nõusolek tegelemaks ennetustegevusega

Ette oli antud neli vastuse varianti, mille vahel tuli valida. 26% vastanutest oli nõus tegelema ennetustegevusega. 42% vastajatest märkis, et nad on pigem jah nõus tegelema sellega, pigem ei vastas 22%. 10% vastanutest märkis, et nad ei ole üldse nõus sellega tegelema. Keskkomandos jagunes protsent kahe vastuse variandi puhul võrdselt. 7 (26,9%) vastajatest oli seisukohal, et nad on nõus tegelema ennetustegevusega ja 7 (26,9%) vastas jälle, et pigem ei ole nõus sellega tegelema. Pigem jah vastas 11 (42,3%) ning 1, et ei ole nõus tegelema ennetustegevusega. Tugikomandos märgiti kõige rohkem 28 (43,1%), et pigem jah ollakse nõus. 16 (24,6%) inimest oli nõus, 13 (20%) pigem ei ole nõus ja 8 (12,3%) vastanut ei ole sellega nõus. EPM oli samuti kahele küsimusele võrdne seisukoht. 3 (33,4%) vastas, et nad on nõus tegelema ja 3 (33,4%) vastas ka pigem jah. 2 (22,1%) vastajat ei ole pigem nõus sellega tegelema ning 1 (11,1%) ei ole üldse nõus (Tabel 4).

Tabel 4. Nõusolek tegelemaks ennetustegevusega.

Variant	Vastuse %	Keskkomando	Tugikomando	EPM
Jah olen	26	7 (26,9%)	16 (24,6%)	3 (33,4%)
pigem jah	42	11 (42,3%)	28 (43,1%)	3 (33,4%)
Pigem ei	22	7 (26,9%)	13 (20%)	2 (22,1%)
Ei ole	10	1 (3,9%)	8 (12,3%)	1 (11,1%)

Allikas: Marek Hindreusi läbiviidud uurimus.

Küsimus teadmiste ja oskuste kohta

Tuli välja, et 65% vastajate arvates nad küll saaksid hakkama ennetustegevusega, kuid vajaksid juurde õppimist. 20% oli kindel, et nad tuleks praeguste oskuste ja teadmiste korral toime ennetustegevusega. 15% vastas, et ei saa hakkama. Keskkomandos ainult 2 (7,7%) töötajat 26 vastas, et nad saavad olemasolevate teadmiste ja oskustega hakkama ennetustegevusega. 19 (73,1%) arvates vajavad nad juurde õppimist ning 5 (19,2%) vastajat ei saa hakkama. Tugikomando 65 töötajast 17 (26,2%) vastas, et nad tuleks toime, 40 (61,5%) arvates saavad nad küll hakkama, kuid vajaksid juurde õppimist ning 8 (12,3%) vastajat ei saa hakkama. EPM vajaks juurde õppimist 6 (66,7%) inimest. 1 (11,1%) töötaja saaks praeguste teadmiste ja oskustega hakkama ning 2 (22,2%) ei tuleks sellega toime.

Vajalikud tingimused, millega ollakse nõus tegelemaks ennetustegevusega

Kõige suurem puudus tegelemaks ennetustegevusega vastajate arvates on see, et pole tööks vajalikku töökeskkonda ja vajalikke tingimusi. Sellisel arvamusel on 79% vastajatest. Oli ka selliseid, kes ei ole üldse nõus tegelema ennetustegevusega ükskõik, kui head tingimused selleks loodud on. Nende hulk oli 15%. Oli ka selliseid, kes arvasid, et neid tingimusi ei ole võimalik luua, mis sobiksid- vastavalt 1%. Lisaks valis 5% vastajatest oma seisukoha. Keskkomando töötajatest märkis 21 (80,8%) ,et ollakse nõus siis kui on selleks vajalik töökeskkond ja vajalikud töötingimused. 1 (3,8%) vastas, et ei ole nõus tegelema ennetustegevusega ka siis kui selleks on kõik tingimused loodud. 4 (15,4%) inimest tõi välja oma seisukoha. Näiteks seda, et vaja oleks näidis õppevahendeid ja head koolitust. Tugikomando 50 (76,9%) töötajat vastas, et nad on nõus tegelema ennetustegevusega, kui selleks oleksid sobivad tingimused. 13 (20%) ei ole nõus üldse tegelema, 1 (1,5%) arvas, et ei ole võimalik neid tingimusi luua, mis sobiksid. 1 (1,5%) pakkus omapoolse variandi, et vaja oleks väljaõpet. EPM vastajatest peaaegu kõik 8 (88,9%) vastasid, et nad on nõus

tegelema kui oleks selleks head tingimused ja ainult 1 (11,1%) vastas, et ei ole nõus tegelema ka heade tingimuste korral.

Peamine ülesanne tuletõrjujal-päästjal ennetustegevuses

Ette oli antud kolm varianti, millest tuli valida üks. Vastajate hulgas puudus ühine seisukoht sellel teemal. 31% vastajatest valis peamiseks ülesandeks erinevate objektide külastuse ja loengute pidamise. 46% vastajatele tundus, et peamine ülesanne võiks olla selgitustöö tegemine elanike hulgas ning 23% vastas, et ülesandeks võiks olla aidata kokku panna väike selgitav brošüür tulekahju põhjuste kohta. Keskkomandos vastas 10 (38,5%) inimest, et peamine ülesanne võiks olla erinevate objektide külastus ja loengute pidamine, 12 (46,2%) märkis, et selleks võiks olla selgitustöö tegemine elanike hulgas ja 4 (15,3%) oli seisukohal, et võiks koostada brošüüri. Tugikomandos oli võrdne arvamus kahes ülesande osas. 17 (26,2%) arvas, et peamine ülesanne oleks objektide külastus ja 17 (26,2%) arvas, et selleks võiks olla brošüüri koostamine. 31 (47,7%) vastajat märkis et tuleks tõhustada selgitustöö tegemist elanike hulgas. EPM kõige rohkem 4 (44,4%) märgiti, et ülesandeks oleks hoonete külastus ja loengute pidamine, 3 (33,3%) märkis selgitustöö tegemist elanike hulgas ja 2 (22,2%) vastas, et koostada brošüür.

Palju võiks oma valvesoleku ajast kulutada ennetustegevusele

Vastused jagunesid enam vähem pooleks. 45% märkis, et ennetustegevusega võiks tegeleda, siis kui on vaba aega. 50%-le tundus kõige parem, kui selleks kulutada 3-4 tundi päevas ning 5% märkis muu vastuse. Keskkomandos vastas 13 (50%) inimest, et parim oleks siis, kui on selleks vaba aega. 11-le (42,3%) tundus, et võiks kulutada 3-4 tundi päevas ja 2 (7,7%) vastajat leidsid oma lahenduse- kulutada ennetustegevuseks päevas paar tundi. Tugikomandos 31 (47,7%) valis, siis kui on vaba aega ja samuti 31 (47,7%) valis 3-4 tundi päevas. 3 (4,6%) vastajat vähendaks samuti tegevust kahele tunnile. EPM 1 (11,1%) töötaja oleks nõus tegelema ennetustegevusega, kui oleks vaba aega ja 8 (88,9%) arvates oleks sobilik aeg selleks 3-4 tundi.

Tegevus komandos

47% vastas, et täidavad komando pealiku korraldusi. 51% vastajatest teevad omi tegemisi. 1% vaatab telekat ja 1% vastas teisiti. Keskkomandos 17 (65,4%) vastajat täidavad komando pealiku korraldusi, 8 (30,8%) teeb omi tegemisi ning 1 (3,8%) vaatab telekat. Tugikomandos 30 (46,2%) vastanut täidab komando pealiku käske, 34 (52,3%) teeb omi asju ja 1 (1,5%) vastas, et teeb, mida vajalik teha on. EPM- s ei täida keegi komando pealiku korraldusi, vaid kõik 9 (100%) vastajat teevad omi tegemisi. Selle põhjus on tõenäoliselt eraldi komando pealiku puudumine EPM - s.

Vaba aeg komandos, kui midagi tegema ei pea

Tulemustest selgub, et vaba aeg sõltub väga palju sellest, mis päevaga tegemist on, sest 76% vastajatest arvas, et vaba aeg oleneb päevast, kuidas kunagi. 11% vastanutest märkis, et neil on vaba aega väga palju. 13%- l ei ole aga tavaliselt vaba aega. Keskkomando 26- st küsitlusest 1 (3,8%) märkis, et tal on vaba aega väga palju. 24 (92,4%) oli seisukohal, et vaba aeg oleneb päevast ning 1-l (3,8%) vastanul ei ole tavaliselt vaba aega. Tugikomando töötajad märkisid samuti, et vaba aeg oleneb päevast- 46 (70,8%) vastajat. 7 (10,8%) inimest arvas, et neil on vaba aega väga palju ja 12 (18,4%), et neil tavaliselt aega ei ole. EPM 3 (33,3%) vastajal on vaba aega väga palju ning 6 (66,7%) märkis, et vaba aeg sõltub päevast (Tabel 5).

Tabel 5. Vaba aeg komandos.

Valik	Vastuse %	Keskkomando	Tugikomando	EPM
Väga palju	11	1 (3,8%)	7 (10,8%)	3 (33,3%)
Oleneb päevast, kuidas kunagi	76	24 (92,4%)	46 (70,8%)	6 (66,7%)
Tavaliselt ei ole	13	1 (3,8%)	12 (18,4%)	-

Allikas: Marek Hindreusi läbiviidud uurimus.

Kas ennetustegevusega peaks tegelema tööajal või ajal, millal ei pea tööl olema.

Tervelt 63% vastajatest oli nõus tegelema sellega ka vabal ajal, kui selleks oleks head tingimused (palk, ruumid, inimesed). 33% oli seisukohal, et ennetustegevusega peab tegelema tööajal. Mitte oluliseks pidas seda 3% vastajatest ning 1% tõi oma seisukoha.

Keskkomando töötajatest 16 (61,5%) oli nõus tegelema ennetustegevusega vabal ajal, 8 (30,8%) pidas oluliseks, et tuleb seda teha tööajal ning 2 (7,7%) vastajat märkis, et see pole oluline. Tugikomando 65- st vastajast 41 (63,2%) arvas, et võib tegeleda ennetustegevusega vabal ajal, 22 (33,8%), et tööajal ja 1 (1,5%) arvas, et see pole oluline. Lisaks tõi 1 (1,5%) töötaja oma seisukoha- see on töö ja vajab lisa tööaega. EPM 6 (66,7%) töötajat arvas, et ennetustegevust võib teha ka vabal ajal ja 3 (33,3%), et tööajal.

Parim motivatsiooni tegur tegelemaks ennetustegevusega

78% vastajatest pidas kõige paremaks motivatsiooni teguriks suuremat palka ja 22% arvas, et parim motivatsiooni tegur on teadmine, et selline tegevus vähendab tulekahjude arvu ja neis hukkuda võivate inimeste hulka. Keskkomando 16 (61,5%) töötajat märkis parimaks teguriks suurema palga ja 10 (38,5%) töötajat teadmise. Tugikomando vastanutest olid peaaegu kõik 55 (84,6%) seisukohal, et selleks teguriks on suurem palk. Kõigest 10 (15,4%) märkis teadmise. EPM 7 (77,8%) vastajat arvas samuti suurema palga kasuks ja 2 (22,2%) vastajat märkis teadmise.

Kommunikatsioonivahendid ennetustegevuses

Vastajatele oli ette antud seitse valiku võimalust, millest tuli valida kolm kõige sobivamat nende arvates (Tabel 6).

Tabel 6. Kommunikatsioonivahendid ennetustegevuses.

Valik	Kordade arv (kokku)	Keskkomando (korda)	Tugikomando (korda)	EPM (korda)
Ajakirjandus	83	25	51	7
Erinevad üritused	85	25	53	7
Internet	38	5	29	4
Isiklik suhtlemine	77	21	48	8
Telefon	14	1	12	1
E- mail	-	-	-	-
Kuulujutud	3	1	2	-

Allikas: Marek Hindreusi läbiviidud uurimus.

Võib öelda, et kolm kõige paremat kommunikatsioonivahendit tuletõrjuja-päästja arvates on ajakirjandus, erinevad üritused ja isiklik suhtlemine.

Ennetustegevuse ulatus

Küsimus oli, kas ennetustegevuse ulatus võiks võrduda komando väljasõidupiirkonnaga. Vastuseks oli jah või ei. Lisaks oli võimalus tuua ka omapoolne seisukoht. 82% vastajatest märkis, et ennetustegevuse ulatus võrduks komando väljasõidupiirkonnaga, kõigest 12% arvas, et ei võrduks. Keskkomandos märkis jaatavalt 24 (92,3%) vastajat ning eitavalt 2 (7,7%). Tugikomandos arvati, et võiks võrduda 49 (75,4%) ning et ei võrduks 15 (23,1%). Üks (1,5%) tõi omapoolse kommentaari, et väljasõidupiirkond on liiga suur. EPM kõik 9 (100%) vastajad arvasid jaatavalt.

Kas on oluline, millise staatusega komando tuletõrjujad-päästjad teevad ennetustegevust? (keskkomando, tugikomando, EPM)

Kokku vastas jaatavalt 13% küsitlejatest ja eitavalt 87%. Keskkomandos leidis 3 (11,5%) inimest, et see on oluline ning 23 (88,5), et ei ole. Tugikomandos märgiti 9 (13,8%) juhul jah vastus ja 56 (86,2%) ei vastus. EPM 9-st vastajast märkis 1 (11,1%) jaatavalt ning ülejäänud 8 (88,9%) eitavalt.

Erineva staatusega komandode tegevus ennetustegevuses

Küsimus oli, kas erineva staatusega komandod peaksid teostama võrdselt ennetustegevust või tuleb see kuidagi ära jaotada. 13% vastajatest leidis, et seda tuleb teha võrdselt. 28% arvates ei ole see oluline ning 59% märkis vastavalt võimalustele ja vabale ajale. Keskkomando 6 (23,1%) töötajat vastas, et tuleb teha võrdselt. 2 (7,7%) leidis, et see pole oluline ning 18 (69,2%) arvates tuleb ennetustegevust teha vastavalt võimalustele ja vabale ajale. 7 (10,7%) inimest tugikomandos märkis vastuseks võrdselt, 23 (35,4%) arvates ei ole see oluline ning 35 (53,9%) märkis vastavalt võimalustele ja vabale ajale. EPM vastajatest keegi ei leidnud, et tuleks teha võrdselt, vaid 3 (33,3%) töötajat märkis pole oluline ning 6 (66,7%) vastavalt võimalustele ja vabale ajale.

Hinnang päevakorra tiheduse kohta

24% leidis, et päevakord on suhteliselt tihe ja vaba aega ei ole, aga 76% arvates on piisavalt aega tegeleda ka muude asjadega. Keskkomando 4 (15,4%) vastajat arvas, et päevakord on tihe ning 22 (84,6%), et on piisavalt aega. Tugikomandos jagunesid vastused nii, et 20 (30,8%) arvates ei ole aega ja 45 (69,2%) arvates, et on piisavalt aega. EPM kõik 9 (100%) vastajat märkisid, et on piisavalt aega tegeleda ka muude asjadega.

Arvamus töö väärtustamisest

Kõigest 2% arvas, et osatakse vääriliselt hinnata päästetööd, sest on olemas hea palk ja sotsiaalsed garantiid. 46% arvas, et võiks rohkem väärtustada päästetööd ning 52% vastajatest oli seisukohal, et meie riik ei väärtusta seda tööd. Keskkomando 1 (3,8%) töötaja vastas, et tööd hinnatakse vääriliselt, 9 (34,7%) vastajat märkis, et võiks rohkem väärtustada ning 16 (61,5%) arvas, et riik ei väärtusta seda tööd. Tugikomandos jagunesid vastused peaaegu võrdselt. 32 (49,2%) leidis, et võiks rohkem väärtustada päästetööd ja 32 (49,2%) vastas, et riik ei väärtusta seda tööd. Ainult 1 (1,6%) inimene arvas, et tööd hinnatakse vääriliselt. EPM töötajad olid rohkem negatiivsed, sest 5 (55,6%) vastas, et võiks rohkem väärtustada ja 4 (44,4%), et riik ei väärtusta päästetööd.

Tööülesanded valvesoleku ajal

6% märkis, et nende ülesandeks on olla valmis teostama ainult tulekustutus- ja päästetööd. Ülejäänud 94% arvates käivad tööülesannete hulka ka majandus-, remondi- ja hooldustööd. Keskkomando 26 (100%) ja EPM 9 (100%) vastajat leidsid, et tööülesanneteks ei ole ainult tulekustutus- ja päästetööd. Tugikomandos oli selles valdkonnas natuke erimeelsusi. 6 (9,2%) vastajat arvas, et nad peavad tegema ainult päästetööd ja 59 (90,8%) arvates kuuluvad tööülesannete hulka ka majandus-, remondi- ja hooldustööd.

Kas töö on keeruline ja riskirohke

Ette oli antud viis võimaliku vastuse varianti. Tuli märkida oma arvamus töö kohta, mida tehakse. Küsimus oli, kas Teie töö on keeruline ja riskirohke. Vastati küllaltki erinevalt, kuid domineerima jäi, et töö keerukus ja riskirohkus oleneb väga palju, millise õnnetusega

on tegemist (68%). Keskkomando ükski töötaja ei märkinud, et töö on füüsiliselt raske (Tabel 7).

Tabel 7. Töö keerukus ja riskirohkus.

Vastused	Vastuse %	Keskkomando	Tugikomando	EPM
Jah	12	4 (15,4%)	8 (12,3%)	-
Füüsiliselt on raske	7	-	6 (9,2%)	1 (11,1%)
Oleneb väga palju, millise õnnetusega on tegemist	68	22 (84,6%)	39 (60%)	7 (77,8%)
Ei ole aru saanud	12	-	11 (16,9%)	1 (11,1%)
Ei ole	1	-	1 (1,6%)	-

Allikas: Marek Hindreusi läbiviidud uurimus.

Kas ennetustegevust peaks tegema koostöös planeerimise- ja järelevalveosakonnaga?

89% vastanutest pidas oluliseks teha koostööd ja ainult 11% märkis et ennetustegevust võiks teha ka ilma planeerimise- ja järelevalveosakonnata. Keskkomando ja EPM tuletõrjujad- päästjad olid ühisel arvamusel koostöö osas, märgiti jaatavalt. Vastavalt 26 ja 9 (100%). Tugikomandos 54 (83,1%) töötajat vastas jaatavalt ja 11 (16,9%) töötajat eitavalt

Kui oluline on side planeerimise- ja järelevalveosakonnaga ennetustegevuses?

Võimalik oli valida viie valiku hulgast. Võib öelda, et enamus pidas seda sidet vajalikuks, vastavalt 46% piisavalt oluline ja 49% võiks olla hea (Tabel 8).

Tabel 8. Side planeerimise- ja järelevalveosakonnaga.

Valik	%	Keskkomando	Tugikomando	EPM
Piisavalt oluline	46	8 (30,8%)	32 (49,3%)	6 (66,7%)
Võiks olla hea	49	17 (65,4%)	29 (44,6%)	3 (33,3%)
Ei ole oluline	1	-	1 (1,5%)	-
Ei oska öelda	4	1 (3,8%)	3 4,6%)	-

Allikas: Marek Hindreusi läbiviidud uurimus.

Suhted kolleegidega

Igaüks pidi märkima oma hinnangu selle kohta, kuidas on läbisaamine töökaaslastega. Et teha kogu meeskonnaga ennetustegevust peaksid suhted olema head (Tabel 9).

Tabel 9. Suhted kolleegidega.

Hinnang	%	Keskkomando	Tugikomando	EPM
Väga head	40	10 (38,5%)	27 (41,5%)	3 (33,3%)
Head	60	16 (61,5%)	38 (58,5%)	6 (66,7%)
Halvad	-	-	-	-
Väga halvad	-	-	-	-
Ei oska öelda	-	-	-	-

Allikas: Marek Hindreusi läbiviidud uurimus.

Tabelist võib näha, et suhted on kas väga head või head. Kellelgi pole suhted halvad või väga halvad.

Päevakorra järgimine komandos

6% vastas, et kogu tegevus toimub päevakorra alusel, 78% märkis, et päevakorda püütakse järgida nii palju kui on võimalik ning 16% vastas, et tavaliselt jäetakse päevakord tahaplaanile. Keskkomando vastajatest enamus 23 (88,5%) järgib päevakorda nii palju kui võimalik. 1 (3,8%) vastas, et kogu tegevus toimub selle alusel ja 2 (7,7%) vastas, et päevakorda ei järgita. Tugikomando 51 (78,5%) vastajat arvas, et päevakorda järgitakse nii palju kui võimalik. 4 (6,2%) vastas, et tegevus toimubki selle alusel ja 10 (15,3%), et päevakord jäetakse tahaplaanile. EPM- s jagunesid vastused peaaegu võrdselt. 4 (44,4%) vastajat märkis, et päevakorda järgitakse nii palju kui võimalik ja 4 (44,4%) vastajat arvas, et päevakord jäetakse tahaplaanile. Kõigest 1 (11,1%) vastas, et kogu tegevus toimub päevakorra alusel.

4.3 Järeldused

Tuletõrjujatel-päästjatel on suhtumine ennetustegevusse positiivne, mida näitab ka läbiviidud uurimus. Oli ka vastuseisu sellele, et tuletõrjuja-päästja hakkaks tegelema ennetustegevusega, kuid üle 50 % töötajatest oli nõus. Nende arvates oleks see huvitav ja vähendaks tulekahjude arvu. Enamus vastajaid arvas, et tulekahjude ja hukkunute arvu vähendamiseks tuleb tõhustada ennetustegevust ja selgitustööd elanike hulgas. Küsitluse tulemusena selgus, et ennetustegevuse paremaks läbiviimiseks oleks vaja näidismaterjali ja paremaid tehnilisi vahendeid, mis praegu paraku puuduvad kõikides komandodes.

Selgus, et kõige suuremaks puuduseks ennetustegevuse juures on see, et puuduvad vajalikud tingimused. Üle poolte vastanutest oleks nõus sellega tegelema ka vabal ajal heade tingimuste korral. Headeks tingimusteks peeti palka ja vajalikke ruume. Ruumid on olulised siis, kui tuletõrjuja-päästja hakkaks ennetustegevusega tegelema vabal ajal. Palka peeti ka parimaks motivatsiooni teguriks.

Tuletõrjujad-päästjad on rahul 24 tunnise vahetusega, mida näitab läbiviidud uurimus. Üle 2/3 töötajatest on sellega väga rahul ja mitte keegi ei taha, et see oleks poole võrra lühem. Töötajate vaba aeg sõltub väga palju sellest, millise päevaga on tegemist. Sellisel seisukohal oli kõvasti üle poole vastanutest. Küsitletutest ligi pooled vastajad märkisid, et täidavad komando pealiku korraldusi kui samal ajal teine pool vastajaid teeb omi tegemisi. Peaaegu kõik töötajad märkisid, et tööülesanneteks valvesoleku ajal ei ole mitte ainult tulekustutus- ja päästetööd, vaid sinna käivad ka majandus-, remondi- ja hooldustööd. Nagu näha, siis tuletõrjujal-päästjal on piisavalt vaba aega komandos. Seda aega võiks kulutada ennetustegevusele. Samas ei ole mõttekas kogu vaba aega sellele kulutada, mis võib üsna koormavaks muutuda, seda eriti pärast rasket sündmust.

Mis puudutab päevakorra järgimist komandos, siis seda püütakse teha nii palju kui on võimalik.

Uurimustöö tulemusena selgus, et tuletõrjuja-päästjate arvates võiks ennetustegevusele kulutada töö ajal keskmiselt 3-4 tundi päevas või kui leidub vaba aega.

Parimateks kommunikatsioonivahenditeks ennetustegevuses osutusid ajakirjandus, isiklik suhtlemine ja erinevad üritused. Ajakirjanduse kaudu saab teavitada ja anda vajaliku informatsiooni tuleohutuse vallas, samuti läbi erinevate ürituste, kus tuletõrjujad-päästjad ise jagavad infot ja näitavad, kuidas kustutada tuld esmaste tulekustutusvahenditega.

Ennetustegevuse ulatus peab olema võrdne komando väljasõidupiirkonnaga. Ei oma tähtsust, kas ennetustegevusega tegeleb keskkomando, tugikomando või EPM. Erineva staatusega komandod teostavad ennetustegevust vastavalt võimlustele.

Tähtsal kohal on side planeerimis-ja järelevalveosakonnaga. Vastajate arvates tuleb ennetustegevust teha koostöös planeerimis-ja järelevalveosakonnaga.

Tuletõrjuja-päästja põhiülesandeks on siiski teostada tulekustutus-ja päästetöid, mis ei tohi kannatada ennetustegevuse tagajärjel.

KOKKUVÕTE

Eesti on suhteliselt väike riik, kuid tulekahjude ja tulekahjus hukkunute arv on väga suur. Seni ei ole suudetud seda arvu veel vähendada, mida näitab kümne aasta statistika. Väga raske on seda teha väikeste jõududega. Ennetustegevusega peaks peale inspektorite tegelema ka teised, üheks võimaluseks oleks kaasata sinna tuletõrjujad-päästjad, mis on arvestatav jõud. Oluline on ennetustegevuse juures koostöö, mida tuleb tulevikus tõhustada.

Lõputöö eesmärgiks oli analüüsida tuletõrjujate-päästjate valmisolekut osalemaks ennetustegevuses ning vaadata võimalusi tulekahjude ja tulekahjudes hukkunute arvu vähendamiseks tuletõrjujate-päästjate ennetustegevuses osalemise kaudu. Teha ettepanekuid konkreetsete preventiivsete tegevuste läbiviimiseks tuletõrjuja-päästja lisaülesannetena. Eesmärgi täitmiseks koostas autor ankeetküsitluse (Lisa 1). Uuringusse kaasati Harjumaa Päästeteenistuse operatiivtöötajad- tuletõrjujad-päästjad ning rühmapealikud/meeskonnavanemad. Uurimustöö viis autor läbi ajavahemikus 10-26 veebruarini 2004 aastal. Autor külastas selles ajavahemikus erinevaid Harjumaa Päästeteenistuse komandosid ning ankeetküsitlused anti töötajatele isiklikult või komandopealiku kaudu. Operatiivtöötajad said täitmiseks ankeetküsitluse, kus tuli ristiga märkida sobivaim variant. Tulemused on esitatud töö neljandas peatükis ning järeldused töö neljanda peatüki viimases osas.

Sissejuhatuses autori poolt püstitatud hüpoteesid said kinnitust, mida näitab läbiviidud uurimus. Tuletõrjujad-päästjad on nõus tegelema ennetustegevusega, neil on selleks huvi ja taht. Lisaks arvasid nad, et ennetustegevuse tõhustamisega on võimalik vähendada tulekahjude arvu ja tulekahjudes hukkunud inimeste hulka. Uurimustöö tulemusena selgus ka, et tuletõrjuja-päästjatel on piisavalt vaba aega tegeleda tulekahjude ennetamisega, seda muidugi mitte iga päev, sest ette võib tulla selliseid õnnetusi, mis võtavad kogu aja ära.

Lõputöö esimeses peatükis käsitletakse organisatsiooni päästeteenistuse struktuuri põhjal, kus autor püüab anda ülevaate sellest, milline on päästeteenistuse struktuur ja kuhu selles struktuuris kuuluvad tuletõrjujad-päästjad. Teises peatükis räägib autor ennetustegevusest.

Kolmandas peatükis autor vaatab tuletõrjuja-päästja töökoormust ja vaba aega. Neljandas peatükis käsitletakse uurimustööd ja selle tulemusi.

Järelduste põhjal saab teha järgmisi ettepanekuid:

- tuletõrjuja-päästjale tuleb anda paremaid teadmisi ennetustegevuse läbiviimiseks
- ennetustegevuse paremaks läbiviimiseks anda välja näidismaterjal ja täiustada tehnilisi vahendeid
- ennetustegevusele kulutada töö ajal 3-4 tundi päevas
- ennetustöö tegemisel tähelepanu pöörata päevakorra tihedusele, mis on erineva staatusega komandodel erinev
- ennetustegevust tuleb teha koostöös planeerimis- ja järelevalveosakonnaga
- tulekahjude arvu vähendamiseks tuleb tõhustada ennetustegevust ja selgitustööd elanike hulgas
- ennetustegevust teha erineva staatusega komandodel vastavalt võimalustele

Preventiivseteks tegevusteks, mida saab rakendada tuletõrjuja-päästja lisäülesannetena on:

- ✓ tõhustada ennetustegevust ja selgitustööd elanike hulgas
- ✓ parandada suhtlemist elanikega
- ✓ erinevate objektide külastamine ja loengute pidamine personalile
- ✓ aidata kokku panna väike selgitav brošüür tulekahju põhjuste kohta

SUMMARY

The title of the graduation thesis is the role of a firefighter-rescuer in fire prevention as per example of Estonian Harju Rescue Service. The objective of the thesis was to analyze firefighters-rescuers' readiness to take preventive measures and look for the ways to reduce the number of fires as well as the number of people perished in them by a better involvement of firefighters-rescuers in fire prevention. As one of the research objectives suggestions were made for adopting certain preventive measures by imposing additional tasks on firefighters-rescuers. The author prepared a questionnaire to achieve the objectives.

He also suggested two hypotheses:

- firefighters-rescuers are willing to participate in fire prevention
- firefighters-rescuers have enough free time for fire prevention.

The proposed hypotheses were confirmed by the research carried out by the author. Firefighters-rescuers were willing to deal with fire prevention. They also thought that by advancing fire prevention it was possible to reduce the number of fires and the number of people perished in them. It was proved that firefighters-rescuers had sufficient spare time for fire prevention. Not on a daily basis, of course, as extremely time-consuming accidents may happen.

The focus was laid on the people whose job is to response to emergencies: the chiefs of rescue teams and firefighters-rescuers.

In the first chapter an organizational structure of rescue service and firefighters-rescuers role (place) in it is described. The second one is devoted to fire prevention. In the third chapter firefighters-rescuers workload and free time are paid attention to. The fourth one is about the present research and its findings.

The graduation thesis consists of fifty-three pages including six drawing and nine tables. There are four appendices on eleven pages to the thesis. Twelve sources were used in the

research. The graduation thesis was written using MS Word and MS Excel programs on the computer.

The following suggestions can be made based on the research findings:

- firefighters-rescuers should be trained to enhance fire prevention
- teaching materials should be prepared and technical means improved to foster fire prevention
- three or four hours on a daily basis could be spent on fire prevention
- different fire departments should be trained differently
- fire prevention should be carried out in the cooperation with the fire supervision unit.
- inhabitants should be educated about fire prevention to reduce the number of accidents
- different fire departments should contribute differently to fire prevention

Some preventive measures imposed on firefighters-rescuers can be mentioned:

- to promote fire prevention among inhabitants
- to facilitate the communication between rescue service and common people
- to give lectures in different organizations
- to publish booklets on fire prevention

VIIDATUD KIRJANDUS

1. Goodson, C. 1999. Fire department company officer. Oklahoma State University. 326 lk.
2. Kastemäe, M. 2001. Peale Päästeteenistust. - Häire 112, 1/1, 9.
3. Markides, C. C. 2000. Õiged valikud. Tartu: Fontese Kirjastus. 240 lk.
4. Perens, A. 1999. Projektijuhtimine. Tallinn: Külim. 166 lk.
5. Perens, B. 2001. Päästetöötaja missioon. Häire 112, 1/1, 30.
6. Rafilson, F. M. & Andriuolo, R. 1999. Everything you need to score high on firefighter. Foster city: IDG Books Worldwide. 370 lk.
7. Suurkivi, T. 2003. Arengukava päästeteenistusele – milleks? - Häire 112, 1/2, 20.
8. Šuvalov, M. 1977. Tuletõrje alused. Tallinn: Valgus. 261 lk.
9. Tuleohutus ja kodanikukaitse ettevõtjale. 2000. Tallinn: Estada. 301 lk.
10. Vadi, M. 2000. Organisatsioonikäitumine. Tartu: Tartu Ülikool. 330 lk.
11. Valk, A. 2001. Juhtimise alused. Tallinn: Sisekaitseakadeemia. 86 lk.
12. Wieder, M. A. 1993. Fire service orientation and terminology. Oklahoma: Oklahoma State University. 310 lk.

LISAD

Lisa 1. Ankeetküsitlus

Lugupeetud ankeedile vastajad!

Olen Sisekaitseakadeemia päästeteenistuse eriala neljanda kursuse üliõpilane Marek Hindreus ja minu lõputöö koostamisel oleks vaja just Sinu abi. Ole kena ja vasta alljärgnevatele küsimustele ausalt. Ankeet on anonüümne ja tulemusi kasutan ainult oma lõputöös. Vastusevariantide puhul märgi ristikesega ära üks vastus, mis Sinu arvates langeb kõige paremini kokku Sinu arvamusega. Kui ükski antud vastusevariantidest ei sobi, siis märkige muu ja kirjutage, mis oleks parem variant. Mõnes kohas võib märkida ka rohkem kui üks vastusevariant ja sellest on antud teada enne küsimust.

Aitäh!

1) Vanus:

2) Sugu: M N

3) Millises komandos töötate?

- keskkomandos
- tugikomandos
- eraldipaiknev meeskond

4) Teie praegune ametikoht päästeteenistuses?

- tuletõrjuja-päästja
- rühmapealik/ meeskonnavanem

5) Mitu aastat töötate päästeteenistuses?

- 6) Kas olete rahul praeguse Eesti päästeteenistusega?
- olen väga rahul
 - olen rahul
 - võiks parem olla
 - ei ole üldse rahul
- 7) Kuidas suhtute sellesse, et peate 24 tundi tööl olema?
- väga hästi
 - normaalselt
 - võiks poole lühem olla, käiksin tihedamini tööl
 - mulle ei meeldi 24 tunnine vahetus
 - muu.....
- 8) Kuidas suhtute sellesse, et tuletõrjuja-päästja hakkaks tegelema ennetustegevusega (erinevate objektide külastamine, loengute pidamine jne.)?
- see oleks huvitav ja vähendaks tulekahjude arvu
 - selleks ei ole piisavalt aega
 - segab igapäevatöö tegemist ja on väsitav
 - muu.....
- 9) Mida teie arvates annab teha, et oleks vähem tulekahjusid?
- tõhustada ennetustegevust ja selgitustööd elanike hulgas
 - sinna ei saa midagi teha, õnnetusi ikka juhtub
 - muu.....
- 10) Kas ise oleksite nõus tegelema ennetustegevusega?
- jah olen
 - enam-vähem/ üldjuhul küll
 - pigem jah
 - pigem ei
 - ei ole
 - muu.....
- 11) Kas praeguste teadmiste ja oskustega tuleksite toime ennetustegevusega?

- jah tuleks
- ma arvan, et saaksin hakkama
- vajaksin juurde õppimist
- ei saa hakkama
- muu.....

12) Milliste tingimuste korral oleksite nõus tegelema ennetustegevusega?

- oleks tööks vajalik töökeskkond ja vajalikud töötingimused
- kui oleks selleks kõik tingimused loodud, siis ikkagi ei ole nõus
- neid tingimusi ei anna luua, mis mulle sobiksid
- muu.....

13) Milline peamine ülesanne võiks olla tuletõrjujal-päästjal ennetustegevuses?

- erinevate objektide külastus ja loengute pidamine
- selgitustöö tegemine elanike hulgas
- aidata kokku panna väike selgitav brošüür tulekahju põhjuste kohta
- muu.....

14) Palju võiks oma töö ajast kulutada ennetustegevusele?

- terve päeva
- siis kui on vaba aega
- 3-4 tundi päevas
- muu.....

15) Millega sisustate põhiliselt aega oma aega komandos?

- täidan komando pealiku korraldusi
- teen omi tegemisi
- vaatan telekat
- magan
- muu.....

16) Palju teil on vaba aega komandos, kus midagi tegema ei pea?

- väga palju
- oleneb päevast, kuidas kunagi

- tavaliselt ei ole
- muu.....

17) Kas ennetustegevusega peaks tegelema tööajal või ajal, millal ei pea tööl olema?

- ikka tööajal
- võib ka vabal ajal, kui selleks on head tingimused loodud (palk)
- ei ole oluline
- muu.....

18) Mis võiks olla kõige parem motivatsiooni tegur tegelemaks ennetustegevusega?

- suurem palk
- teadmine, et see vähendab tulekahjusid ja neis hukkuda võivaid inimeste arvu
- muu.....

19) Milliseid kommunikatsioonivahendeid kasutada ennetustegevuses? Märki kolm kõige sobivamat.

- ajakirjandus
- erinevad üritused
- internet
- isiklik suhtlemine
- telefon
- e - mail
- kuulujutud
- muu.....

20) Kas ennetustegevuse ulatus võiks võrduda komando väljasõidu piirkonnaga?

- jah
- ei
- muu.....

21) Kas on oluline, millise komando tuletõrjujad-päästjad teevad ennetustegevust?
(keskkomando, tugikomando, eraldipaiknev meeskond)

- jah
- ei

muu.....

22) Kas erineva staatusega komandod peaksid teostama võrdselt ennetustegevust või tuleb see kuidagi ära jaotada?

võrdselt

pole oluline

vastavalt võimalustele ja vabale ajale

muu.....

23) Kuidas hindate päevakorra tihedust?

päevakord on suhteliselt tihe, vaba aega ei ole

on piisavalt aega ka tegeleda muude asjadega

24) Kas Sinu arvates osatakse Teie tööd vääriliselt hinnata?

jah, sest on olemas hea palk ja sotsiaalsed garantiid

võiks rohkem väärtustada päästetööd

meie riik ei väärtusta seda tööd

muu.....

25) Millised on Teie tööülesanded valvesoleku ajal?

olla valmis teostama ainult tulekustutus- ja päästetööd

lisaks eelpool nimetatule käivad tööülesannete hulka ka majandus-, remondi- ja hooldustööd

26) Kas Teie töö on keeruline ja riskirohke?

jah

füüsiliselt on raske

oleneb väga palju, millise õnnetusega tegemist on

ei ole aru saanud

ei ole

27) Kas ennetustegevust peaks tegema koostöös planeerimise- ja järelevalveosakonnaga?

jah

ei

28) Kui oluline on side planeerimise-ja järelevalveosakonnaga ennetustegevuses?

- väga oluline
- piisavalt oluline
- võiks olla hea
- ei ole oluline
- ei oska öelda

29) Kuidas hindate omi suhteid kolleegidega?

- väga head
- head
- halvad
- väga halvad
- ei oska öelda

30) Kui palju Teie komandos järgitakse päevakorda?

- kogu tegevus toimub päevakorra alusel
- püütakse järgida nii palju kui on võimalik
- tavaliselt jäetakse päevakord tahaplaanile

Mida saab tuletõrjuja-päästja teha, et oleks vähem tulekahjusid? (Kirjutage omad mõtted ja ettepanekud)

.....

.....

.....

.....

.....

Omapoolne kommentaar:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Lisa 2. Tuleohutusülevaatus protokoll

Kerava linn
Päästeamet

Protokoll
Üldine tuleohutuskontroll
Daatum __/__/__

Kinnisvara nimi ja aadress: _____

Juhataja: _____ tel. _____

Hooldusasutus/ hooldaja: _____ tel. _____

Kontrollija: _____

Objekt	+/-	Parandusmäärused ja soovitused
TULETÕRJE TEGUTSEMINE		
päästmistee ja õuesüsteem (J16)		
lähimad komandod		
torulukk		
trepikoja vihmaveetoru		
põlemisala suurus		
KUSTUTAMIS- JA PÕLEMISTURVALISUS		
kustutamisteed ja põlevad toad(ruumid)		
suitsu kõrvaldamine		
kustutamishahendid		
vahtkustutid		
pulberkustutid		
tuleohutusseadmed		
korterites		
trepikodades		
keldrites		
ÜLDISED JA TEHNILISED ASJAD		
saun		
säilituskohad		
keldrid(ülemine puhtus, suitsu kõrvaldamine)		
elektripeakilp		
soojajaotusruum või katlamaja		
VARJEND		
vastavalt eraldiseisev protokoll		
KAITSEPLANEERIMINE		
kaitseplaan		
nimetatud kaitsejuhataja		
koolitatud kaitsejuhataja		
MUUD OBJEKTID		

Muud soovitused:

Ei täheldata

Täheldatakse (kinnisvara omanik saab puudused enne tähtaja lõppu likvideerida)

Mainitud puudused parandatavad __/__/__ enne möödumist

_____ Kinnisvara esindaja

_____ Päästeameti esindaja

Lisa 3. Juhend väikemajapidamistele

ÜLDINE TULEOHUTUSKONTROLL VÄIKEMAJAPIDAMISTES

Kontrollist tulemusena koostatakse protokoll (seda kohustab uus seadus). Protokoll on vastav lisale. Protokolli üks eksemplar antakse kinnistu omanikule ja teine jääb päästeametile arhiivipanemiseks.

Tegutsemismudel (näide):

- Objekti teatatakse kontrollimisaeg. Esimehed kannavad hoolt töökorralduse täitmise eest või tööajast ning tööjaotuse eest vahetuse ajal. Elanikele antakse võimalikult palju teadmisi.

1. Juurdepääs objektile:

- aadressi (maja nr. + tänava nime) nähtavus, tänava ääres olev ehitis on varustatud aadressiga, kui aadressi ei näe, on see valgustatud. (Nõudmine tuleneb linna kodukorra eeskirja §- st 28, operatiivsõiduki kiire pääs objekti).

- omanikule räägitakse põhiteadmistest ja kirjutatakse võimalik puudus protokoll.

2. Objekt

- ehitistes ja korterites, kus elatakse või ööbitakse, on olemas piisav hulk tulekahjualarme või vähemalt vastavaid seadmeid (seaduse §31)

- milline tulekahjualarm? Turvatehnika keskus (TUKES) hakkab valvama alarmide seisukorda või alarmid registreeritakse ja kiidetakse kasutamine heaks.

- tuleohutusalarm vähemalt 1 korruse kohta, asetus katusel või nurgast ja kokkumurdekohast piisavalt kaugel (vähemalt 50 cm), kohustuslik alates 1.9.1999 (alarmi muretsemise aasta möödudes seaduse jõustumisest või olemasolev 1.9.2000)

- kinnisvara omanik ja haldaja vastutavad toimiva tulekahjualarmi eest või on mõlemad vastutavad, juhul kui midagi juhtub ja alarm puudub.

- korstnapühkimine ja selle tuleohutus (turvalisus).

- nii omanik kui ka haldaja peavad vastutama tulekollete ja suitsu väljumise teede puhastamise eest (seaduse §23)

- kindla kütte kasutamine. Raskeõli abil toimivad tulekolded ja lõõrid puhastatakse igal aastal

- puhastama peab korstnapühkija või kliendi soovi korral ka mingi muu puhastusviis.
- ainult kergeõli abil töötavad tulekolded lõõrid puhastada kord kahe aasta jooksul.
- korstnapühkija kontrollib kasutatavaid tulekollete või lõõride olukorda ja informeerib puudusest kirjalikult päästeametnikke.
- kaminaesine kaitse mittepõlevast materjalist (luukidega kaminatel 40 cm ette ja 10 cm üle luugi külgede), lahtistel kaminatel on mõõtmed erinevad.
- puidust sauna keris on turvalises kauguses, vastavalt juhisele (“Juhiseid väikemajapidaja turvasüsteemist”).
- katusele viivad redelid ja avariiredelid on juhisele vastavad. Ka need märkused peab protokollile kandma.
- individuaalse suvila või sauna tulekoldeid tuleb kontrollida kord kolme aasta jooksul, ööpäevaringselt kasutusel olevad aga puhastatakse kütteaine kasutamise korral kord aastas või igal teisel aastal.

3. Turvalisus

- on põhjust õhutada inimesi eelnevalt tegevusplaani peale mõtlema, mis kaitseks õnnetusjuhtumite eest (kuidas toimida, mida kustutada jne.)

4. Kustutusvahendid

- väikemajapidamises pole kohustuslik, aga soovitatav
- rääkida erinevatest kustutamiskiividest ja toimest

5. Põlevvedelikud ja -gaasid

- asetus- ja säilitusmäärus lisana

6. Tule suurus ja selle tähendus tulekahjuolukorras

- toob elanikele teadmisi tulekahju kasvamisest

7. Õlipaagid ja katlamajad

- õlipaagi seisukorra ja ülevaatuse eest kannab hoolt kinnisvara omanik, tulevikus võib põhjustada kahju, soovitatakse paakide ülevaatust. Paakide olukorda kontrollivad volinikud spetsiaalsest ärist, mida saab leida näiteks telefoniraamatust.
- katlamaja tuletõkkeuks iseenesest sulguv, ukse nõudeks maapeal 15 minutit, keldris 30 minutit. (NB! Otse katlamajast üles juhtivale uksele ei ole tuletõkke nõuet).

-ukse tuletõkkeks on kilp või mingi ehitis (näiteks metalluks). Tuletõkkeuks võib olla ka põlevast materjalist, siis on põlemise kestus 15 min ja uks on eriliselt märgistatud
-uks on tihe ja katlamajas ei säilitata tuleohtlikke aineid ja tarbeaineid.

Väikemajapidajate kontrollimiseks on hea täpsustamiseks lugeda “Loo turvalisus”

Protokollist antakse kliendile üks eksemplar ja arhiivi panemiseks päästeametile teine eksemplar.

Ebaselgetest juhtumitest võib helistada tuleohutuskontrollijale ja küsida nõu.

Lisa 4. Harjumaa päästeteenistuse päevakord

Kinnitatud
Harjumaa Päästeteenistuse
direktori 12.11.2001
käskkirjaga nr. 589-k

HAJRUMAA PÄÄSTEENISTUSE KESK- JA TUGIKOMANDODE PÄEVAKORD

Valvevahetuse üleandmine-vastuvõtmine	08:00-08:20
Infominutid	08:20-08:30
Puhkepaus (hommikueine)	08:30-09:00
Väljaõppeaeg vastavalt väljaõppe programmile	09:00-12:30
Lõunasöök	12:30-14:00
Komandopealiku ja rühmapealiku / meeskonnavanema varuaeg	14:00-17:00
Üldfüüsiline ettevalmistus	17:00-18:00
Õhtusöök	18:00-19:30
Vaba aeg	19:30-23:00
Puhkeaeg	23:00-07:00
Äratus	07:00-07:15
Ettevalmistus valvevahetuse üleandmiseks-vastuvõtmiseks	07:15-08:00

NB!

- **Kogu valvevahetuse jooksul peab olema tagatud valverühma / meeskonna katkematu operatiivne valmisolek.**
- **Motiveeritud muudatusi päevakorra (operatiivsündmustest mittetulenevaid!) tohib teha ainult kesk- ja tugikomando pealiku teadmisel.**